

Møte onsdag den 21. mai kl. 10

President: Inge Lønning

Dagsorden (nr. 84):

1. Spørretime
  - muntlig spørretime
  - ordinær spørretime (nr. 23)
2. Referat

Presidenten: Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Hordaland fylke: Erlend Nornes

For Oppland fylke: Morten Ørsal Johansen

For Rogaland fylke: Jostein W. Rovik

For Sør-Trøndelag fylke: Hanne Dyveke Søttar Hagen

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Jan Tore Sanner (H): Jeg foreslår Elisabeth Røbekk Nørve.

Presidenten: Elisabeth Røbekk Nørve er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Elisabeth Røbekk Nørve anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Sak nr. 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Lars Sponheim
- statsråd Svein Ludvigsen
- statsråd Kristin Krohn Devold

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg. –

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Inge Ryan.

Inge Ryan (SV): Jeg ønsker å stille et spørsmål til landbruksministeren.

Vi har en landbruksminister som har profilert seg sterkt på dette med småskalaproduksjon. Det var også te-

maet i Dagbladets Helgemagasinet sist fredag, der det står følgende:

« – Noen mener du bruker mange store ord om småskalaproduksjon. Men ikke gjør nok for å legge til rette for det? – Ja? sier Sponheim. Han virker en smule irritert. – Hva mer er det jeg skal gjøre, da?»

Mitt spørsmål er derfor: Er det idétørke i departementet og på statsrådets kontor for tida? Har statsråden gått tom for stimuli når det gjelder å nå målene for en annerledes landbrukspolitikk der en stimulerer til mer småskalaproduksjon?

Presidenten: Vi får håpe at statsråden ikke er irritert i dag.

Statsråd Lars Sponheim: Vi får se utover i spørretimen.

Det er ikke idétørke i Landbruksdepartementet. Er det noe vi arbeider med, så er det å skaffe norske bønder og norske bygder et bredere inntektsgrunnlag ved å kunne videreforedle og gjøre mer med produktene sine, slik at de kan få en større verdiskaping og dermed en større inntekt og lønnsomhet. Det tradisjonelle landbruket er under press, og derfor er det viktig at bøndene også får alternativer til å kunne tjene mer penger, på å kunne foredle mer osv. Vi er i overgangen til et modent marked hvor det åpenbart vil være mer å tjene på et mangfold, gjøre ting med produktene sine som gjør at det er mulig å ta ut høyere priser. Det har vi organisert på en egen måte i Landbruksdepartementet med et prosjekt vi kaller «Landbruk pluss», det som skal vokse i landbruket framover og gi muligheter. Vi er bl.a. i gang med en handlingsplan for at det skal bli lettere å starte og drive matbedrifter. Det blir ganske sentralt for det nye Mattilsynet å ta opp i seg en slik type kultur – ikke at det skal hindre og være vanskelig for nye, små etablerere innen matforedling, men faktisk lettere å få det til. Vi ser at det er mange spennende prosjekter på gang når det gjelder å finne salgskanaler, som er noe av problemene for småskalaproduksjon. Bøndene starter selv et eget Bondens Marked over hele landet i løpet av denne sommeren. Vi kjenner andre viktige prosjekter, bl.a. «Beine vegen» i Rogaland. Vi ser også en økende vekst, som vi satser mye på i dette prosjektet, ved at folk kombinerer egen matproduksjon med reiseliv/restaurantdrift på gårdene sine og produserer for lokale markeder.

Andre viktige ting som skjer på dette området, og som er i ferd med å skape et mye mer mangfoldig matvareutbud basert på lokal produksjon, er f.eks. det som nå iverksettes fra 1. juli, en fri etablering av melkeproduksjon uten kvoter, hvis man foredler selv. Det er ikke svaret for alle, men for mange bygder.

Vi har også satt i gang en merkeordning som gjør at man kan eie et geografisk merke, et opprinnelsesmerke. Det er denne regjering som har gjort det. Summen av dette og de mange andre ting som ligger i planene, er: Det gjøres mye, og det skal gjøres mye.

Inge Ryan (SV): Det er en dramatisk situasjon i distriktslandbruket. 4 000 bruk legges ned hvert år, og man

regner med at slik vil det fortsette i årene framover. Det betyr at hvis vi skal berge distriktslandbruket, må vi over på et helt nytt spor i landbrukspolitikken. Det betyr at vi må over på mye mer satsing på kvalitet, på økologisk produksjon og på matkultur. Jeg vet at statsråden er opp-tatt av det. Men det er de konkrete virkemidlene, stimuli, som virkelig gjør at man kommer over i det nye sporet, og ikke bare prate om det, enten det er i intervju i Dagbladet eller i festtaler.

Derfor vil jeg utfordre landbruksministeren på to ting: Kan landbruksministeren tenke seg at man innførte momsfristak for nisjeprodukter? Kan landbruksministeren tenke seg at man kunne ha fritak for omsetningsavgift når det gjelder nisjeprodukter, f.eks. opp til et beløp på 100 000 kr?

Statsråd Lars Sponheim: Ja, la meg først få si – og jeg blir ikke noe irritert når jeg sier det – at det er nå slik at det å få lov å snakke og argumentere er jo en del av en politikers og demokratiets viktigste verktøy. Jeg blir litt oppgitt over at dette skal være vanskelig, det er faktisk mulig å gjøre det og samtidig gjøre masse konkrete ting, slik jeg mener vi gjør. La meg si det slik: Det er helt avgjørende at landbruket finner flere bein å stå på og gjør andre ting, som jeg sa innledningsvis, fordi den tradisjonelle volumproduksjonen i en voksende økonomi vil utgjøre en stadig mindre andel, og da må bøndene skaffe seg mer inntekter på andre områder, bl.a. gjøre noe med produktene sine som gjør at prisen kan vokse samtidig med økonomien. Det er et helt sentralt poeng. Da må man gjøre de tingene man er god på, bl.a. produsere kvalitet, kunne dokumentere en historie bak produktene, og mange andre ting.

Jeg er litt overrasket over at SVs glimrende næringspolitiker først og fremst tar til orde for skattelettetiltak for å stimulere dette. Jeg vil ikke svare konkret på om jeg sier ja til noe momstiltak. Det tror jeg er vanskelig å få til, men generelt må vi bruke skatt mer som et virkemiddel for å stimulere småskalaproduksjon og næringsutvikling på gårdene. Det har vi gjort, og det tror jeg vi må se nærmere på.

Presidenten: Presidenten er tilbøyelig til å dele statsrådens oppfatning av at det er ikke noe galt med festtaler. Det er ikke nødvendigvis noe galt med Dagbladet heller.

Det blir fire oppfølgingsspørsmål – første Bjørn Jacobsen.

Bjørn Jacobsen (SV): Alle veit jo at norsk landbruk skal sikre folk forsyning av trygg mat og den enkelte bonde ei rimeleg inntekt. Det ligg òg ein tradisjon bak det med ein rett og ei plikt til å halde landet i hevd og utnytte dei ressursane som faktisk finst i landet.

Vi ser også no at EU legg om sin landbrukspolitik til å gje mindre støtte til såkalla produksjonsdrivande tiltak. Korleis følgjer Regjeringa opp dette i forhold til å styrkje tiltak som gjer at produksjonen i Noreg tek utgangspunkt i dei naturressursane vi har i landet, og til i mindre grad å styrkje produksjon basert på kunstgjødsel og kraftfôr?

Statsråd Lars Sponheim: La meg først få si at i norsk landbrukspolitik har vi gått veldig langt i å bruke produksjonsnøytrale virkemidler, som ikke er direkte knyttet til salgsvolum og produksjonsvolum. Det mest ytterliggående tilfellet er vel i en så viktig distriktsnæring som saueneeringen, hvor kanskje så mye som tre fjerdedeler eller to tredjedeler av inntekten kommer direkte over statsbudsjettet, ubundet av hva man direkte leverer til slakteri av matproduksjon. Det er en del av de kollektive gode landbruket produserer.

Problemstillingen er at den enkelte bonde også er en bedriftsøkonom, som regner på hva det er som er lønnsomt å gjøre. Hvis vi kommer dit hen at det ikke er økonomi i å levere matprodukter til markedet, at det ikke dekker de variable kostnadene, vil det heller ikke bli produsert noe.

Med den dekobling som EU arbeider med, som kan gå så langt at det kan bli ulønnsomt å produsere, vil det heller ikke bli produsert noe. Da vil det heller ikke bli mye stell av bygder og kulturlandskap – og det er den balansen vi må prøve å ivareta i norsk landbrukspolitik.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp): Jeg kan være enig i at man ikke må dekke det tradisjonelle landbruket med de nye næringsmulighetene som ligger innenfor næringen.

Men om det er idétørke i departementet – som det kanskje kan synes som – har det ikke vært det hos landbruket sjøl i vår. De har kommet med en rekke nye forslag knyttet til jordbruksoppkjøret når det gjelder ny næringsutvikling – det gjelder Grønn omsorg, det gjelder bruk av utmarksressursene, det gjelder småskalaproduksjon, og det gjelder økologisk produksjon – og de har ønsket at man skal se det tradisjonelle jordbruket mer i sammenheng med de nye næringsmulighetene. Da er det litt viktig hvilke signaler som blir gitt fra departementets side, også verbalt.

Spørsmålet mitt er: Hvordan vil landbruksministeren hindre at man ikke splitter de nye næringsmulighetene fra den tradisjonelle produksjonen ved f.eks. å dele dette opp i delvis jordbruksforhandlinger og delvis budsjettspørsmål, og hvordan vil landbruksministeren sikre mer langsiktighet knyttet til de avtalene som gjøres med landbruket, f.eks. gjennom toårige jordbruksavtaler?

Statsråd Lars Sponheim: Det er definitivt ingen idétørke i Landbruksdepartementet. Hvis man har fulgt med i avisene og i mediene det siste året når det gjelder dette området, ser man at det er fra Landbruksdepartementet veldig mange av de nye grepene er tatt. Så har det på en måte blitt en motreaksjon, og ofte er det slik at man er skeptisk fra landbruksorganisasjonenes side. Jeg kunne ramse opp mange eksempler på det – men la nå det ligge. Det viktige er at vi klarer å mobilisere alle gode krefter til å se de nye mulighetene som landbruket må ta tak i, hvis man skal klare å ta vare på levende bygder.

Så til det prinsipielle knyttet til det som nå skjer ved at jordbruksavtalen tydeligere blir en inntektsavtale for bøndene. All annen generell politikk som involverer tredjeparter utenfor landbruket, tas ut av jordbruksavtalen og blir mer som en generell næringspolitikk innenfor landbruksområdet, hvor en regjering innstiller, og hvor et storting vedtar. Det innebærer nok at organisasjonene sentralt får noe mindre makt i landbruket, men det gjør at regjering og storting får mer makt på disse områdene.

Så vil jeg gjerne få understreke at det overføres mye makt til kommunene gjennom de omleggingene vi nå gjør, nemlig til det folkevalgte lokaldemokratiet i landbrukspolitikken. Det er organisasjonene skeptiske til. Det er godt lokaldemokrati for denne regjeringen.

Aud Gaundal (A): Det er ingen tvil om at det har kommet mye bra ut av det småskalaprogrammet som Bjarne Håkon Hanssen introduserte da han var landbruksminister. Jeg har sett det fordi en del kompetansenavn nå bygger nettverk bl.a. i forhold til små produsenter. Det er veldig bra at det skjer.

Men så ser vi at det er mange – jeg har i hvert fall et konkret eksempel – som plages med å få levert varer fordi de store kjedene ikke vil ta imot det de leverer. Da blir man på en måte litt maktesløs. Hvis man tenker nytt, tenker nye arter og nye måter å drive ting på, og møter en kjede som overhodet ikke vil ha produktet, da er man på en måte ferdig og sjakk matt. Har statsråden noen løsning på det?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg registrerer at det er sjelden det er så mye kamp om å få farskapet som når det gjelder det kjente Verdiskapingsprogrammet for mat. Jeg ser i alle fall at Småbrukarlaget er de som hyppigst står fram og sier at de er initiativtakere. Det er vel heldigvis slik i et åpent demokrati at gode ideer løftes fram i en åpen samfunnsdebatt, så jeg tror mange kan skryte på seg å ha spilt en viktig rolle. Nå prøver vi også å spisse og omorganisere dette programmet så mye at det blir et mer strategisk program, slik at vi også kan få gode og enda bedre resultater ut av det.

Når det gjelder de fire store matvarekjedene som kontrollerer matvareomsetningen i Norge, deler jeg den bekymring som representanten her gir uttrykk for, nemlig at de har veldig mye makt til å holde ute småskalaprodusenter som ikke kan levere store volumer hver dag over hele landet. Det er en kjempeutfordring. Jeg har hatt mange samtaler med disse om det. De forsikrer verbalt, de prater og sier at de vil stille opp for å markedsføre landbrukets småskalaprodukter, men det gjenstår ennå å se at de faktisk gjør det. Og litt av nøkkelen er at småskalaproduksjon, i alle fall på regionalt og lokalt nivå, kan få så stort volum at det er økonomi i å selge det for disse aktørene.

Presidenten: Hvis det er trangt i konkurransen om farskapet, kunne man jo satse på morskap.

Øystein Hedstrøm – til oppfølgingsspørsmål.

Øystein Hedstrøm (FrP): Småskalaproduksjonen i Norge er viktig, men vi må være klar over at den ikke kan erstatte den betydelige bulkproduksjonen vi har. Den kan være et supplement og gi inntektsmuligheter for en del bønder.

Jeg synes at departementet har gjort en hel del. Stortinget skal bevilge inntil 500 mill. kr totalt sett til et omstillingsprogram, og det popper opp ideer både her og der rundt om i landet. Men problemet er jo nettopp leveranser.

Jeg vet om en dame i Ski som har levert brokkoli til Meny-kjeden i en del år, med god kvalitet og til lav pris – hun er absolutt konkurransedyktig. Så inngår Norges-Gruppen en avtale med Bama, og det er slutt på leveransene, til tross for at prisene på brokkolien er lavere, kvaliteten er bedre og kundene etterspør den. Folk går i denne Meny-butikken og spør om å få brokkolien, men det svares at det er inngått en avtale med Bama. Hva er statsrådets reaksjon? Er dette brudd på konkurranselovgivningen eller med intensjonen i konkurranselovgivningen?

Statsråd Lars Sponheim: La meg først få si at jeg tror det er veldig viktig at vi får fram at vi må ha minst to tanker i hodet samtidig når det gjelder dette. Vi skal ha en god og effektiv volumproduksjon, og det skal sysselsette mange bønder i landet fortsatt. Men fordi det stadig vekk blir færre av dem, er det viktig at flere får en mulighet til å drive næring i småskalaproduksjon og videreforedling både innenfor mat- og landbruksområdet og innenfor helt andre områder. Vi må lykkes med begge deler.

Kanskje vi kunne oppnå at de som slutter med tradisjonell volumproduksjon – de aller fleste av dem forblir på gårdene – kunne begynne med annen produksjon og drive annen næring. Det burde være et mål. SND har nå i gang et omfattende program som heter «Jeg fant, jeg fant!», som inviterer bønder som vil se på nye alternativer. Vi ser en enorm tilslutning etter departementets initiativ og gode ideer.

Så til spørsmålet om matvareomsetning og de store kjedene, som er et problem. Jeg tror noe av det viktigste vi kan gjøre, er å holde et press på dem, bruke forbrukermakten vår, gå og kreve produkter i disse butikkene og også bidra til å åpne andre alternative salgskanaler. Det er bøndene i ferd med å etablere i smått, som kan bli stort.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marit Nybakk (A): Jeg har et spørsmål til forsvarsministeren.

Ifølge Nationen den 19. og 21. mai er Norge blant de land i vår del av verden som har det mest lukkede regimet rundt salg av våpen. Hemmelighold og restriksjoner på eksport av våpen kan selvfølgelig ved enkelte tilfeller være nødvendig – faktisk både forsvarlig og fornuftig ut fra sikkerhetspolitiske vurderinger. Jeg ser imidlertid ingen grunn til – i hvert fall liten grunn til – at Norge skal

ha regler som er mer restriktive enn det som våre nære allierte og andre land som det er naturlig å sammenligne seg med, har.

Kan statsråden klarlegge om Norge har andre og mer restriktive regler enn land det er naturlig å sammenligne seg med, og i tilfelle ja, hvorfor er dette tilfellet?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg vil først gjøre oppmerksom på at når det gjelder eksportlisens f.eks. for våpensalg, sorterer det under Utenriksdepartementet. Det betyr at det sorterer under en annen statsråd, og jeg vil derfor ikke gå inn i detaljer rundt spørsmålet, men svare helt generelt.

Jeg er selvfølgelig enig med representanten Nybakk i at Norge bør ha det samme regelverket som land det er naturlig å sammenligne seg med. Vi er en del av et NATO-fellesskap, og det er naturlig at vi har den samme praksisen som andre allierte i NATO som det er naturlig å sammenligne seg med. Jeg skal selvfølgelig bidra til en gjennomgang for å se om vi har den samme praksis eller om det er avvik. Men jeg må da få lov til å gjøre det i samråd med Utenriksdepartementet, siden det formelt sorterer under Utenriksdepartementet å håndtere eksport av våpen.

Marit Nybakk (A): Jeg takker for svaret og aksepterer det.

Jeg vil legge til at Norge har en våpenindustri som også er en viktig del av vår teknologiske industri, og at det dreier seg om mange arbeidsplasser. Vi handler med mange land i andre deler av verden. Dette er selvfølgelig bra – vi mener alle at det skal være slik når vi har en våpenindustri. Men dette bør skje i mest mulig åpne former. Det er ikke nødvendig at unødige hemmelighold skaper mistenksomhet i forhold til vår våpenindustri, som jeg mener er viktig at vi har.

Vi har også et regelverk knyttet til salg av våpen som innebærer at vi ikke skal selge våpen til land som bryter menneskerettighetene. Jeg vil be om at statsråden også tar med seg det spørsmålet til utenriksministeren. Det finnes helt spesielle regler for salg av våpen til allierte og til nordiske land. Men etter det jeg har sett på de listene som foreligger, er det en del land utenfor både alliansen og de nordiske land som vi kanskje burde sette et spørsmålstegn ved.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg vil i alle fall innlede med å si at jeg er helt enig med spøreren i at norsk våpenindustri er en legitim del av norsk industri, og at det er viktig at den har skikkelige og gode rammevilkår og selvfølgelig også mest mulig like vilkår med våpenindustrien i andre allierte land. Og det er ingen grunn til å ha et overdrevent hemmelighold knyttet til salg av våpen. Det er en legitim vare. Den norske praksisen med at vi selger våpen i første rekke til våre allierte og til nordiske land, gjør også at vi føler stor trygghet for at våre våpen kommer land i hende som vi har et sterkt tillitsforhold til.

I den grad det er behov for å gå igjennom reglene med hensyn til enkelte land utenom gruppen allierte eller nordiske land, er det selvfølgelig en mulighet for å ha en dialog om det også med Utenriksdepartementet. Men min generelle holdning er at vi ikke må bringe oss i en situasjon der salg av våpen til våre allierte får restriksjoner knyttet til seg utover det andre land har, for det vil være ødeleggende for en viktig industri og viktige arbeidsplasser i Norge.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Bjørn Jacobsen.

Bjørn Jacobsen (SV): Ifølge enkelte medium i går kom det fram at både Arbeiderpartiet, Framstegspartiet og vi i SV kan tenkje oss ein ny, grundig gjennomgang av kriteria for sal av norske våpen. Det kom fram at vi sel til land der det er omfattande brot på menneskerettane.

Eg har lyst til å spørje statsråden: Er det slik at vi kan selje våpen til land som bryt menneskerettane? Og kva slags definisjon legg ho til grunn når det gjeld menneskerettar, i tilfelle vi kan selje våpen til desse landa?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke begir meg inn i presise definisjoner her, særlig ikke definisjoner av dette, der deler av det sorterer under en annen statsråd. Jeg konstaterer også at det tydeligvis er et stortingsflertall – hvis det er riktig at Arbeiderpartiet, SV og Fremskrittspartiet er enige – som ønsker å se nærmere på hvilke grupper av land det skal kunne eksporteres våpen til. Det er det selvfølgelig fullt mulig at stortingsflertallet gjør. Jeg vil bare generelt minne om det som jeg sa i mitt forrige svar, nemlig at vi ikke må la *anklager* om menneskerettighetsbrudd mot enkelte av våre allierte land gjøre at vi blir pålagt å ha en helt annen politikk for våpeneksport enn det industrien i andre europeiske allierte land har, fordi det vil bringe vår forsvarsindustri i en umulig situasjon.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Per Ove Width (FrP): Mitt spørsmål går også til forsvarsministeren.

I rekken av det jeg vil kalle mindre vellykkede prosjekter statsråden har hatt ansvaret for, kan mange nevnes, alt fra beltevogner og senest Golf-programmet, som synes å ha kommet ut av styring og sannsynligvis vil sprekke med flere hundre millioner kroner, kanskje opp til 1 milliard kr, til feilinnkjøpte radarer til Kystvakten, som kan koste oss over 200 mill. kr.

Vi står nå overfor fregattprosjektet, som også synes å ha kommet ut av styring. Fregattene bygges som kjent i Spania med en kostnadsramme på 17,3 milliarder 2000-kr. Gjennom media i den senere tid har enkelte antydning at denne summen vil sprekke med minst 5 milliarder kr, hovedsakelig på grunn av våpensystemer som ikke var tatt med i det opprinnelige prosjektet. Da er mitt spørsmål: Føler statsråden at hun har den fulle og hele kontroll over situasjonen? Når kan vi se slutten på disse lite vellykkede

prosjektene, som er sløsing med skattemidler og ingen god reklame for Forsvaret?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg vil innledningsvis benytte anledningen til å si at jeg er sterkt uenig i den beskrivelsen representanten Width gav.

Når det gjelder beltevogner, var det denne statsråden som endret regimet initiert av den forrige regjeringen, slik at beltevognene kunne komme Røde Kors og andre frivillige organisasjoner til gode, selv om jeg er klar over at det var mange som ønsket at jeg skulle ha tatt den beslutningen litt raskere enn det jeg faktisk gjorde.

Når det gjelder Prosjekt Golf, er det et solid flertall i Stortinget bak den oppdelingen av prosjektet slik det er nå, bl.a. ved Arbeiderpartiet og Høyre og de andre regjeringspartiene. Dette prosjektet går helt i henhold til de planer som er lagt fram. Det er dessuten en av de sakene som ligger til behandling i investeringsproposisjonen, som nå ligger hos forsvarskomiteen.

Når det gjelder radarene, kan man si mye rart om dem, men det var i hvert fall ikke denne statsråden som kjøpte dem. De ble kjøpt i 1998. Det denne statsråden har gjort, er å forsikre seg om at Kystvakten vil ha helikopter fra høsten av. Det som er viktig, er å få en operativ løsning på et problem som har vist seg å ha basis i et tidligere kjøp.

Når det gjelder fregattene, er også det et av de spørsmål som er berørt i proposisjonen som ligger til behandling i komiteen, bl.a. har vi en proposisjon knyttet til Link-16, et nytt teknologisk element til fregattene. Det er helt riktig at Link-16-prosjektet ikke var inne i det opprinnelige fregattprosjektet, fordi det er en type utstyr som knapt fantes på den tiden da fregattprosjektet ble godkjent. Men for øvrig er fregattprosjektet godt i gjenge. Jeg regner med at stortingsflertallet og komiteen gir sin tilslutning til tilleggsprosjektet, Link-16, som ligger til behandling i komiteen. For øvrig er det full adgang til å stille alle de spørsmål man måtte ha om fregattene i forbindelse med investeringsproposisjonen, som også ligger til behandling i komiteen.

Fregattprosjektet som helhet går som forventet. Det gledelige er jo også at man på gjenkjøpsiden har en frist til 2007 for å nå 50 pst. gjenkjøp. Vi har nådd det allerede nå i 2003.

Per Ove Width (FrP): Takk for svaret.

Når det gjelder radarene, er det riktig at denne statsråden ikke var den som bestilte radarene, for å bruke det uttrykket. Det er fire år siden vi bestilte dem. På et senere tidspunkt kunne vel statsråden også ha gått inn i prosjektet, evaluert det og eventuelt stoppet det hvis hun ikke syntes det var et bra prosjekt. Selv om en statsråd i utgangspunktet ikke har hatt ansvaret for oppstarten, mener jeg at det alltid er full anledning til å gå inn i et prosjekt og evaluere det.

Føler ikke statsråden at en del av det som jeg nå har nevnt, er ute av styring? Selv om statsråden nå sa at hun mener at hun har full kontroll, er jeg ikke så helt sikker på det. Føler ikke statsråden at det kanskje ville ha vært

betimelig å få en full redegjørelse for å få fram helheten her i Stortinget, eventuelt få tatt opp noe av dette i komiteen?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Det er vel knapt en uke siden vi hadde høring om nettopp dette spørsmålet i komiteen, der også representanten Width kunne stille alle de spørsmål han hadde i sakens anledning.

Det er dessuten en selvfølge at denne statsråden har fullt ansvar for radarsaken og for å håndtere den kontinuerlig, hvilket jeg også har gjort. Så sent som i oktober sendte FLO ut en pressemelding om at man hadde løst alle de problemene som var knyttet til radarene. Det var den tidsfristen man hadde for evaluering av innkjøpet. Så har man oppdaget nye problemer i ettertid. Det var først etter at Forsvaret i mars konstaterte at man nå var bekymret for om problemene lot seg løse, at vi umiddelbart både forlangte en full gjennomgang fra Forsvarets ledelse og videresendte informasjon til komiteen som etterdokumentasjon til investeringsproposisjonen. Det var bare én uke etterpå. Dette har komiteen fått skriftlig orientering om. Vi har hatt muntlig høring i en sak som ligger til behandling i komiteen. Jeg har ingen problemer med å svare på alle de spørsmål som komiteen måtte ha i tillegg i denne saken, men jeg føler det naturlig å bruke den saken som ligger i komiteen, til å få gjort nettopp det.

Presidenten: Det blir to oppfølgingsspørsmål – først Kjetil Bjørklund.

Kjetil Bjørklund (SV): I lang tid har det kommet signaler om at fregattprosjektet ville bli langt dyrere enn antatt, sist i Klassekampen denne uken, der det antas en kostnadssprekk på mellom 5 og 10 milliarder kr på grunn av ekstrakostnader i forbindelse med endrede operative krav og dermed et annet utstyrsnivå.

Jeg har følgende spørsmål til forsvarsministeren: På hvilken måte vil forsvarsministeren informere Stortinget om helheten i fregattprosjektet, ikke bare om enkeltelementer uten klare kostnadsrammer, slik vi ser av St.prp. nr. 50 for 2002-2003 og St. prp. nr. 53 for 2002-2003 som er til behandling nå? Fregattsaken er ett eksempel og har klar sammenheng med NATOs nye veivalg, som ble avklart i Praha i fjor. Kostnaden for Norge knyttet til PCC-prosessen er helt uavklart overfor Stortinget. Når vil Stortinget bli informert om hva slags økonomiske og politiske konsekvenser NATOs nye Prague Capabilities Commitment vil bety for Norge?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Stortinget får hver høst i de årlige budsjettproposisjonene orientering om de største investeringsprosjektene i Forsvaret. Ved siden av det legges det på våren fram en investeringsproposisjon som også orienterer om de store prosjektene, og som gir komiteen full anledning til å stille alle de spørsmålene de måtte ha knyttet til enkeltprosjekter, og da vil jeg også besvare dem.

For å begynne med det siste først: Når det gjelder Prague Capabilities Commitment, hadde vi også stor-

tingsrunder på dette i fjor rett etter møtet i Praha, der vi anslo prislappen for denne forpliktelsen for det norske forsvaret til å være i størrelsesordenen 700–800–900 mill. kr. Vi viste også til at vi gjennom forskyvning av prosjektet kunne dekke dette innenfor 118-rammen. Altså er det redegjort for. Etter hvert som de konkrete prosjektene utkrystalliserer seg, vil de selvfølgelig bli lagt fram for Stortinget, men så langt er vi ikke kommet.

Når det gjelder fregattene, har jeg akkurat nevnt Link-16-prosjektet, som er et ledd i nettverksbasert forsvarsstrategi, og som ikke var tema den gangen prosjektet ble vedtatt. Derfor er det kommet en tilleggsproposisjon som ligger til behandling.

Presidenten: Gunnar Halvorsen – til oppfølgings-spørsmål.

Gunnar Halvorsen (A): Jeg synes statsråden håndterer de fleste sakene i tråd med det som flertallet i Stortinget mener, men jeg vil gjerne utdype et par ting når det gjelder gjenkjøp.

Statsråden var inne på at det ser ut som gjenkjøp med hensyn til fregattene går greit, og at vi får det som var målet om 100 pst. gjenkjøp. Jeg vet ikke om det går an å utdype hvilke næringer det vil bli til glede for?

Dessuten er jeg interessert i hvordan det går med gjenkjøp når det gjelder utviklingskontrakten i forhold til F-35, eller Joint Strike Fighter som det heter på nynorsk, der vi er med på 100 mill. kr.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg vil innledningsvis si at gjenkjøp er en viktig måte for norsk industri å sørge for at den får levert produkter på som ellers er konkurransedyktige, også til viktige forsvarsprodukter i andre land.

Når det gjelder fregattene, er det forutsatt at det skal gjøres gjeldende 100 pst. gjenkjøp, altså at det blir kjøpt like mange norske produkter som den summen vi kjøper fregatter for. Det er også i kontrakten tatt inn en forutsetning om at halvparten av disse gjenkjøpskontraktene skal være på plass i 2007, altså i god tid før den siste kontrakten er levert. Status er at 50 pst. av gjenkjøpskontraktene er på plass allerede nå, tidlig i 2003, altså fire år før den fristen som er satt i kontrakten, så her ligger leverandøren langt foran.

Når det gjelder Joint Strike Fighter, vil det bli holdt et eget møte mellom forsvarskomiteen og undertegnede om status for norske kontrakter i det prosjektet, men det er altså ikke gjenkjøpskontrakter – det er det viktig å presisere – for gjenkjøp gjelder ikke spesifikt i det prosjektet.

Presidenten: Presidenten vil etter denne runden minne om at saker som ligger til behandling i stortingskomiteene og skal opp i Stortinget i nær fremtid, kanskje ikke behøver å beslaglegge tid i den muntlige spørretimen.

Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg har et spørsmål til fiskeriministeren.

Så langt i år står 790 mennesker uten jobb på grunn av konkurser og permitteringer i fiskeindustrien bare i Finnmark. Både SND og private banker er svært tilbakeholdne med finansiering i forbindelse med oppstart av ny drift etter konkurser i den situasjonen som deler av fiskerinæringen er inne i. Det er ofte hjørnesteinsbedrifter i sårbare lokalsamfunn som blir rammet, lokalsamfunn hvor det er svært dårlig med alternative arbeidsplasser. Flytting er ofte eneste alternativ for dem som rammes.

Mitt spørsmål til fiskeriministeren er om han vil foreta seg noe for å sikre at man kan opprettholde fortsatt drift i denne type sårbare samfunn som vi snakker om, og unngå at f.eks. SND bidrar til at produksjonsutstyr blir solgt ut av landet når det faktisk finnes lokale alternativer, slik vi har sett eksempler på i Hasvik i Finnmark.

Statsråd Svein Ludvigsen: Det er nok en riktig beskrivelse å si at norsk fiskerinæring nå står overfor utfordringer som det er lang, lang tid siden den har stått overfor.

Det er flere forhold som er sammenfallende: Ett er verdensmarkedet og det faktum at norsk fisk nå inngår i en handel i et globalt marked også på råvaresiden. Det andre er at det har vært et prisfall som har gitt dramatiske virkninger for fiskerne de siste månedene, ved at torskeprisen har falt med bortimot 30 pst. i løpet av noen måneder. Det gir virkninger. Det har også vært et betydelig prisfall i pelagisk sektor, i tillegg til de problemene man sliter med i oppdrettsnæringen.

Dessuten er det slik at lave kvoter i forhold til den kapasitet som er både i flåte og i industri, fører til at det er vanskelig å få til lønnsomhet fordi man ikke klarer å ha helårig drift i fiskeindustrien. Når det gjelder dette, har vi forsøkt å sette i verk en del tiltak, og det ligger også forslag til tiltak i Stortinget hva angår struktur på kystflåten. Vi har nå ute til høring et forslag om en kraftig innstramning i leveringsbetingelsene knyttet til trålerne, slik at de som har slike leveringsforpliktelser, skal levere til bearbeidelsesindustrien innenfor de regioner og til de bedrifter som de har en forpliktelse til.

I tillegg er det slik at vi har hatt møter med SND. Vi skal de første dagene ha møter med samtlige av de bankene som er mest involvert i norsk fiskerinæring, for å få en avklaring av hvordan situasjonen er reelt sett, både i forhold til likviditet og lønnsomhet. Men jeg minner om at det å ensidig bedre likviditeten ikke reparerer noe i forhold til det som er grunnproblemet i næringen, nemlig lønnsomhet. Vi må få til visse strukturendringer.

Når det gjelder SND og de involverte banker, er de innstilt på, så langt vi har brakt i erfaring, å bistå den delen av næringen som har en lønnsomhet og en mulighet til å overleve, slik at de kommer gjennom denne nedturen. Næringen og finansieringsinstitusjonene er vel kjent med at fiskerinæringen har sine oppturer og nedturen.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg takker for svaret.

Situasjonen er den at dette er en av våre viktigste næringer, og en av de næringene som har størst potensial for vekst også i tiden framover. Da må man ikke la kortsyntet og det vi får tro er en midlertidig situasjon, avgjøre hvordan strukturen på denne næringen skal være i framtiden, og i verste fall bidra til at det som i utgangspunktet burde være levedyktige lokalsamfunn, blir rammet av nedleggelse på grunn av at hjørnesteinsbedrifter forsvinner. Det er nettopp derfor det er nødvendig å være offensiv, for å være i stand til å utnytte det fortrinn som kystfiskeflåten og nærhet til fiskeressursene gir disse lokalsamfunnene i Finnmark, bl.a. på lang sikt.

Derfor er dette mer enn et spørsmål om struktur på flåte og leveringsforpliktelser. Det er også et spørsmål om hva slags landbasert industri vi skal ha, og hvor denne industrien skal være lokalisert. Derfor er det helt nødvendig at det blir tatt initiativ overfor SND for å sikre at man finansierer bedrifter og sørger for at man har en næring som er oppegående når ressursene er under kontroll igjen.

Statsråd Svein Ludvigsen: Det er viktig at vi forholder oss til de kortsiktige problemene og de kortsiktige løsningene, men at de samtidig inngår i en langsiktig strukturendring av næringen for å gjøre den mer lønnsom og mer robust i forhold til de oppturene og nedturene som det er naturlig at en næring som høster av en fornybar ressurs, står overfor.

I den sammenhengen er det allerede tatt initiativ i forhold til SND og de involverte bankene for å avklare situasjonen, kanskje først og fremst for flåten. Men der nest er det slik at det er kommet konstruktive innspill. I forrige uke var det det såkalte Nordnorsk Initiativ i Båtsfjord som kom med konkrete forslag. Fylkeskommunen har kommet med sine elleve punkter. Jeg hadde møte med Finnmark fylkeskommune i går, et meget konstruktivt møte, med det for øye å se på om det kan komme noen mer konkrete løsninger i forbindelse med et møte som Finnmark fylkeskommune har invitert politikere, finansieringsinstitusjoner og andre til 11. juni her i Oslo.

Presidenten: Det blir tre oppfølgingsspørsmål – først Bendiks H. Arnesen.

Bendiks H. Arnesen (A): Ifølge SpareBank 1 Nord-Norges konjunkturbarometer for 2003 er det gjort beregninger som viser at filetindustrien i Norge må ha en pris på 52 kr pr. kilo torskfilet for å kunne tjene penger på salg til EU. Kina kan i dag levere torskfilet til Europa for under 40 kr. En vesentlig del av den norske torsken produseres ute i verden, og det hevdes at dette skjer på samme måte som her i Norge for mange år siden. Det er altså ikke bare de forhold som statsråden peker på, som spiller inn, men også krav til produksjon.

Da er mitt spørsmål: Hvorfor er det ikke de samme kravene til produksjon for foredlere i de øvrige landene som produserer slik filet, spesielt når det produseres av norsk råstoff?

Statsråd Svein Ludvigsen: Det er en riktig beskrivelse at filetindustrien og bearbeidingsindustrien står overfor enorme utfordringer når det gjelder marked og markedsadgang. Her er EU-medlemskap en del av det næringen drøfter, men det er WTO-regelverket som på lang sikt kan gi rammevilkår med like konkurransevilkår for en stor fiskeindustri. Dernest er det riktig at en rekke land kan bearbeide norsk fisk billigere enn Norge. Men jeg er litt overrasket når en sosialdemokrat ber om at Norge nå må ha de samme rammevilkår for industrien som Kina og andre land, for arbeidskostnadene er en vesentlig faktor som bidrar til at vi får bearbeiding utenlands. Og denne statsråden og denne regjeringen er ikke villig til å lytte til rådet om å bidra til å redusere arbeidskostnader. Men vi har tatt et initiativ overfor arbeidstakere og industrien om moderate lønnsoppgjør, for det vil bidra til å lette mulighetene til videre bearbeiding i Norge.

Presidenten: Åsa Elvik – til oppfølgingsspørsmål.

Åsa Elvik (SV): Spørjaren tek opp ei alvorleg problemstilling. Eg er sjølv frå ein kommune som no har 11 pst. arbeidsløyse på grunn av krisa i fiskeindustrien og med det er blant dei tre kommunane i Nordland som har såpass stor arbeidsløyse. Værøy og Øksnes er dei to andre. Det same ser vi i Finnmark, med Gamvik som utmerkjer seg med ei arbeidsløyse på 13,3 pst. Dette har nesten berre si årsak i krisa i fiskeindustrien.

Eg må seie at eg er ueinig med statsråden når han seier at tilfeldige konkursar skal føre til ei langsiktig strukturendring i norsk filetindustri. Det er sjølv sagt god Høgrepolitikk, men det er dårleg politikk for kystsamfunna.

Industrien som tidlegare i vinter var imot at staten skulle engasjere seg i forhold til den såkalla omstruktureninga, har no sagt at ein etterlyser staten på banen i forhold til å bidra med bl.a. likviditetsordningar. Statsråden var her litt vag på kva han meiner om desse nye signala frå industrien. Eg kan vere med på ein langsiktig strategi for omstilling for å utnytte ferskt råstoff, men kva gjer vi i dag?

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg vil reservere meg mot beskrivelsen av den såkalte krisen i fiskeindustrien, at tilfeldige konkurser skulle være retningsgivende for strukturen. Det er ikke tilfeldige konkurser. Hovedårsaken til de konkursene vi har sett, er først og fremst mangel på omstilling og mangel på inntjening. Innføring av ny teknologi og en omstilling hadde gjort at man hadde kunnet konkurrere på verdensmarkedet.

Den andre viktige forutsetningen som ikke er til stede når en bedrift går konkurs, er råstoff, og vi må innse at kapasitet i flåte og industri langt overgår den ressursen som vi kan høste av, og det gjør at en rekke bedrifter står stille store deler av året. Og så vidt jeg kan huske, var spørreieren ivrig på at jeg skulle tillate at man i vinter tok mer torsk i Lofoten. Det ville ha gjort at enda flere bedrifter rundt om i landet hadde stått stille i lengre perioder. Dernest er kostnadsnivået en medvirkende årsak til

det som blir karakterisert som tilfeldige konkurser, og som jeg mener ikke er tilfeldige.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp): Jeg tror statsråden må finne seg i at vi sier at dette er tilfeldige konkurser som Regjeringen framstiller som en langsiktig strukturering, og det er det ikke. Finnmark forblør uten at det er noe slags styring over den omstilling som finner sted. Og lokalsamfunnene blør.

Et av kravene fra Båtsfjord-aksjonen har vært at man skal avklare tidligere hva som skal være SNDs rolle. Det er bra at en sitter i møter med SND, men en trenger her et aktivt signal fra Regjeringen om hvilken rolle SND faktisk skal spille. Problemet for en del av anleggene i dag er at SND mer oppfattes som en grådig kreditor enn som en medspiller når det gjelder å prøve å bidra til at de kommer seg over den vanskelige kneika. Det gjelder f.eks. i Hasvik, der det finnes lokale interessenter, der viljen til å fortsette og til å redde arbeidsplassene er stor lokalt, men der SND oppfattes som en motspiller. Spørsmålet er hvilke signal Regjeringen vil gi til SND for at SND aktivt skal bidra til at en kommer seg over den vanskelige kneika og får en mer planlagt omstilling.

Statsråd Svein Ludvigsen: Det er nok en rekke tiltak som må iverksettes og følges opp i forhold til de problemene som er i næringen. Jeg har forsøkt å peke på noen av dem.

Det ble pekt på at Finnmark forblør. Nå skal det sies at bildet nok er noe mer nyansert. Det er bedrifter som går godt, og som har produksjon året rundt. Så det er et både – og.

Tre av de tingene som fylkeskommunen i sitt program har presentert for departementet, så vel som de 15 punktene som Nordnorsk Initiativ i Båtsfjord streket opp, gikk på leveringsbetingelsene knyttet til trålerne og å sikre at det råstoffet som er, forblir i regionen. Her har jeg iverksatt tiltak, både for å sikre at bedriftene blir opprettholdt, og i de tilfellene hvor en bedrift ikke vil kjøpe, at fisken kan selges innenfor regionen. Og vi har streket opp sanksjonsmuligheter for første gang. Så her gjør vi ting. Jeg gjennomførte en periodisering som skulle sikre råstoff for finnmarksindustrien på våren og på vinteren, men ble sterkt kritisert for det fra forskjellig hold. Nå er vi i full gang med å jobbe med SND, og jeg registrerer at SND viser imøtekommenhet der det er grunnlag for det.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Åsa Elvik (SV): Eg har eit spørsmål til fiskeriministeren. Det kunne ha vore freistande å følgje opp i forhold til industri, men det eg skal spørje om, har absolutt også konsekvensar for norsk fiskeindustri.

Det er nettopp gjort ei global undersøking som er publisert i tidsskriftet «Nature», som viser at 90 pst. av dei store fiskeartane i verda er nedfiska. Og vi høyrer på

NRK i dag at norske fiskeeksportørar fryktar for at dette kan skape eit dårleg ry i marknaden også for norsk torsk, og at det vil gå ut over norsk eksport av torsk.

Vi er avhengige av tillit i marknaden, vi er avhengige av tillit hos forbrukarane, og vi er sårbare for denne typen informasjon. Då hjelper det ikkje at det er skapt eit inntrykk, som er riktig, av at vi også på norsk-russisk side set kvoten høgare enn det som forskarane anbefaler. Ein treng ikkje gå så langt som til å seie at torsken er tru- ga, men det er iallfall ein realitet at ein ikkje følgjer dei kvoteråda ein får bak lukka dører i Den norsk-russiske fiskerikommisjon.

Kva for strategi har statsråden for å motverke eit dårleg rykte for norsk-arktisk torsk i den internasjonale marknaden?

Statsråd Svein Ludvigsen: Vi må erkjenne at den teknologiske utviklingen har medført at vi på redskapssiden og fartøysiden og når det gjelder elektronisk overvåking, er i stand til å gjøre ubotelig skade på fiskeresursene. Jeg kan vise til at kystflåten de siste tolv årene er redusert med 24 pst. i antall fartøyer. Allikevel har fangstkapasiteten økt med 30 pst. Det forteller noe om at det må til en regulering og en ansvarlig forvaltning av ressursene, hvilket Norge i internasjonal sammenheng kan vise til at vi har. På slutten av 1980-tallet/begynnelsen av 1990-tallet gjennomførte vi strenge reguleringer av torskefisket, og det har gitt resultater.

Derfor må det som nå blir beskrevet i enkelte media, møtes med fakta. Og fakta er at en torsk ikke er en torsk. Vi må skille f.eks. mellom barentshavtorsken, nordsjøtorsken og østersjøtorsken. Derfor blir det for unyansert å peke på at torsken som sådan er truet.

Da kvotene for den norsk-arktiske torsken for dette året ble fastsatt i høst, tilsa dataene på det tidspunkt at gytebestanden ville være på 429 000 tonn i år. Med en kvote på 395 000 tonn, som Norge og Russland ble enige om, var det forutsatt at gytebestanden i 2004 ville øke til 535 000 tonn. Det betyr at Det internasjonale havforskningsrådet, ICES, hittil har fastsatt et føre var-nivå på 500 000 tonn, dvs. at vi forventer at det skal ligge over det. Til sammenligning har ICES, som er det fremste vi har innenfor dette forskningsfeltet, fastsatt det kritiske nivået for gytebestanden av norsk-arktisk torsk til 112 000 tonn, dvs. en fjerdedel av det nivået som bestanden er antatt å ha neste år. Det er først da forskerne sier at det er grunn til å blinke med den røde lampen. Derfor tar de som nå har hevdet at torsken i Barentshavet er truet, feil. Det er ikke slik at man for denne torsken trenger å slå på rødt lys, og det er ingen grunn til å fraråde folk å bruke norsk torsk.

Åsa Elvik (SV): Eg er fullstendig i stand til å skilje mellom ein torsk og ein torsk. Det var derfor eg snakka om norsk-arktisk torsk i mitt spørsmål.

Men er ikkje statsråden bekymra for at dei internasjonale undersøkingane som er gjorde, kan få ein smitteeffekt i marknaden på det som er vår viktigaste eksportartikkel i forhold til fanga villfisk, nemleg den norsk-ark-

tiske torsken? For det er det som er realiteten her. Når vi sender eit signal, som er heilt rett, om at vi set kvoten også på norsk-arktisk torsk høgare enn det som forskarane anbefaler, og for så vidt også høgare enn det som, så vidt eg forstår, var det økonomiske rådet frå Fiskeridirektoratet til statsråden i fjorårets forhandlingar i forhold til kva som ville vere det økonomisk mest berekraftige uttaket av norsk-arktisk torsk, lurar eg på smitteeffekten. Er ikkje statsråden bekymra, som norske fiskeeksportørar er, for at vi vil ende opp med eit dårleg rykte, som kan få konsekvensar for marknaden?

Statsråd Svein Ludvigsen: Jo, selvsagt er fiskeriministeren bekymret for ethvert utsagn av denne art. Men mitt poeng er at vi både fra storting og regjering må bidra til å få fram de faktiske forhold, og de faktiske forhold stemmer ikke med det som blir målbåret. I den grad vi som politikere eller næringen bidrar til å bringe dette videre og debattere på feil grunnlag, er det grunn til enda mer bekymring. Derfor synes jeg det er viktig at vi både i storting og regjering er opptatt av å bringe til torgs de faktiske opplysninger, slik jeg opplever at representanten bidrar til gjennom slik spørsmålsstilling. Jeg synes det er viktig at vi får en debatt om de reelle tallene, men det er også viktig at vi ikke reiser tvil gjennom måten vi håndterer disse opplysningene på.

Det er all mulig grunn til å ta på alvor slike bekymringer og slike beskyldninger. Det gjør også Eksportutvalget for fisk, som er vårt fremste organ på markedsføring.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg vil også stille et spørsmål til fiskeriministeren, og jeg vil fokusere på fiskernes situasjon.

Det er jo sånn at fiskerne og fiskeriene er inne i en vanskelig tid, med små kvoter og dårlige priser, som har ført til at lønnsomheten for kystfiskerne har gått ned, og de har fått store økonomiske problemer. Kystfiskerne har ofte satt hus og hjem i pant for å skaffe seg båt, og for å skape en arbeidsplass eller flere og skape aktivitet i sitt lokalmiljø. Nå frykter mange at både arbeidsplassene og hjemmet ryker, og det er etter min mening det verste som kan ramme folk. Hva vil statsråden gjøre for å hjelpe disse kystfiskerne gjennom denne vanskelige situasjonen?

Statsråd Svein Ludvigsen: Vi var jo inne på en del av disse problemstillingene i det første spørsmålet som ble stilt til meg.

Det er ingen tvil om at det prisfallet som har vært på både pelagisk fisk og på kvitfisk, har gitt svært uheldige virkninger. Torskeprisen falt med ca. 30 pst., og det har gjort at mange har økonomiske problemer som de må håndtere. Da er det viktig at vi bærer gjennom denne nedturen bl.a. på kort sikt. Jeg redegjorde for at vi har hatt de første møtene med SND, vi skal de første dagene ha møter med de store bankene som er involvert i fiskeriene, og jeg skal senere i dag ha møte med dem som stod bak Båtsfjord-initiativet, nettopp med det for øye å av-

dekke behovet, som også er beskrevet av Norges Fiskarlag. Så vi er i en aktiv prosess i en slik sammenheng. Men samtidig må vi ta med oss at vi er nødt til å gjøre noen grep, og derfor håper jeg inderlig at representanten Arnesen, som sitter i næringskomiteen, bidrar til å få i gang strukturkvoteordningen, kondemneringsordningen og driftsordningen, som ligger til behandling i Stortinget, og som fiskerlagene langs kysten har bedt om og innstendig ber om at Stortinget må gi sin tilslutning til, for det vil bidra til bedre lønnsomhet. Det er mangelen på lønnsomhet som er uheldig. Det er ikke et utslag av årets prisfall og økonomiske problemer, men vi ser at over en lang periode, de 14 siste årene, har rekrutteringen til kystflåten sviktet dramatisk. Som jeg har sagt før i Stortinget, for 14 år siden var én av tre fiskere under 30 år, i dag er én av fem under 30 år. Det forteller noe om at mangelen på lønnsomhet og mangelen på fornyelse i flåten gjør at ungdommen velger bort fiskeryrket. Når vi da vet at dette er Norges nest største eksportnæring, er det en stor trussel. Men det er å øke lønnsomheten i flåten som er det langsiktige og viktigste bidraget, og det kan representanten Arnesen bidra til i juni.

Bendiks H. Arnesen (A): Presidenten oppfordret til at vi ikke skulle foregripe behandlingen av saker, og det skal heller ikke jeg gjøre. Jeg snakket nå om den akutte situasjonen for en hel næring og for mange lokalsamfunn. Jeg hører hva statsråden sier, at det pågår møter og drøftinger om disse tingene, og det synes jeg for så vidt er positivt. Det er jo slik at når det har vært betydelige omstillinger i andre virksomheter, både private og offentlige, har det vært satt inn omstillingsmidler for å avhjelpe situasjonen, og det har jo også før vært svingninger i fiskeriene.

Mitt spørsmål var: Hva vil statsråden foreslå i disse møtene som tiltak for å avhjelpe denne dramatiske situasjonen? Det er greit å ha møter, men det kan vel være greit å ha noen konkrete forslag å slå i bordet med.

Statsråd Svein Ludvigsen: Nå er vi altså kommet til mai, og vi har avvirket betydelige deler av vinter- og vårfisken. Vi begynner nå å se konsekvensene. Derfor er det en fase av innsamling av informasjon sammen med Norges Fiskarlag og andre aktører. Vi har gjort det helt klart for SND i våre møter – vi skal ha nye møter de første dagene med samtlige av de store bankene som er involvert, og SND – at det å være med og ri av stormen er viktig gjennom avdragsutsettelse, for på den måten å bidra til at det beste blir igjen. Men vi kommer ikke bort fra at det må en omstilling til, og derfor er jeg redd for at representanten Arnesen blir for ivrig etter å sette plaster på såret, slik at vi ikke skal se det. Derfor ber jeg innstendig om – og jeg skal ikke foregripe begivenhetenes gang, president – at man i dette hus bidrar til det sterkeste virkemiddel for å øke lønnsomheten og løse de økonomiske problemene ved å behandle strukturmeldingen slik vi har foreslått, og slik fiskerne ber om, og si: Det er det beste som kan gjøres, også på kort sikt.

Presidenten: Vi går så til det siste hovedspørsmålet i dagens muntlige spørretime.

Steinar Bastesen (Kp): En forventer kanskje at jeg skal stille spørsmål til fiskeriministeren, men jeg skal stille spørsmål til landbruksministeren.

I spørretimen 7. mai stod landbruksministeren i denne sal og bekreftet at man hadde full kontroll med gjødselimporten til dette landet. Vi har forsøkt å undersøke det, og det er ikke tilfellet. Fjordane Landbruks Produkt sender ut gjødseltilbud, og de har billigere gjødsel å levere til det norske markedet enn hva Norsk Hydro har. Vi må jo ha datablad på alt i dag – til og med maling må vi ha datablad på. Vi skulle vel hatt datablad på gjødsel, men det finnes ikke. I Fjordane Landbruks Produkt har de ikke datablad. De importerer gjødsel fra Riga. Hva gjør landbruksministeren for å forhindre at Norge blir en søppelplass med hensyn til kugalskap og scrapi, slik som vi har det i dag? Vi har ikke datablad på gjødsel, og landbruksministeren kan ikke stå i denne sal og si at han har full kontroll.

Presidenten: Presidenten vil anta at antagelsen om at fiskeriministeren ventet å være adressat, slo til – det så ut som om fiskeriministeren hadde styrket seg mentalt.

Statsråd Lars Sponheim: Det spørsmål Bastesen stiller, refererer seg til et spørsmål i den ordinære spørretimen for en tid tilbake om kjøttbenmel i kunstgjødsel som ble tatt inn til Norge. Jeg sa i mitt svar der det som er riktig, nemlig at Landbrukstilsynet ikke er kjent med at det foregår noen ulovlig innblanding av dette i lovlig innført og omsatt kunstgjødsel i Norge. Det vi ikke kan vite, er i hvilken grad det måtte finnes noe ulovlig omsatt gjødsel i Norge som inneholder kjøttbenmel. Så har man den problemstillingen at det kanskje foregår en viss handel ved at man tar med seg kunstgjødsel – jeg vil tro det er i ganske begrensede mengder i så fall – over grensene. Våre fagfolk sier, som jeg gav uttrykk for i svaret, at omfanget av dette må anses å være så lite at det ikke representerer noen fare eller trussel av den typen som representanten her spør om.

Presidenten: Kan man forstå det slik at det ikke foregår noen herry-virksomhet med denne type varer?

Steinar Bastesen (Kp): Jeg takker for svaret, men jeg finner det utrolig rart, for Fjordane Landbruks Produkt må jo ha fått tillatelse fra Landbruksdepartementet og Landbrukstilsynet. De importerer gjødsel fra Riga. Hva slags forsikring har vi for at ikke Riga får gjødsel og beinmel fra Storbritannia? Ingen, etter min forstand.

Jeg må tilføye at det finnes ikke regler i Landbruksdepartementets forskrifter som tilsier at man ikke kan ha beinmel i dyrefôr, hundemat og kattemat. Det finnes ingen regler. Så landbruksministeren kan ikke ha full kontroll. Hva gjøres for å undersøke at gjødselen fra Riga i Latvia ikke inneholder beinmel?

Statsråd Lars Sponheim: Norske lovregler gjelder i Norge, og vi har tilsynsmyndigheter som prøver å etterleve det regelverket så godt de kan. I dette tilfellet er det Landbrukstilsynet som gjør det. Jeg har all grunn til å tro at Landbrukstilsynet følger de reglene vi har her i Norge. Landbrukstilsynet forsikrer oss om at det som er lovlig importert gjødsel til Norge, ikke representerer noen fare. Utover det kjenner jeg ikke detaljer i det som representanten her løftet fram, men jeg lover at jeg skal forfølge dette nærmere en gang til for å se om det er noe i det representanten Bastesen her tar opp, som ikke har vært kjent for Landbruksdepartementet og Landbrukstilsynet.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er omme. Vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Berit Brørby til finansministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av finansministeren, som er bortreist.

Spørsmål 2, fra representanten Gjermund Hagesæter til finansministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 4, fra representanten Vidar Bjørnstad til helseministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av helseministeren, som er bortreist. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Sverre Myrli.

Spørsmål 5, fra representanten Audun Bjørlo Lysbakken til helseministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av helseministeren, som er bortreist.

Spørsmål 6, fra representanten Rolf Terje Klungland til olje- og energiministeren, bortfaller, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 7, fra representanten Gunn Olsen til barne- og familieministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av barne- og familieministeren, som er bortreist.

Spørsmål 11, fra representanten John I. Alvheim til sosialministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 12, fra representanten Morten Lund til nærings- og handelsministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av nærings- og handelsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 13, fra representanten Per Roar Bredvold til samferdselsministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av samferdselsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 14, fra representanten Øyvind Korsberg til forsvarsministeren, vil bli tatt opp av representanten Per-Willy Amundsen.

Spørsmål 15, fra representanten Hans Seierstad til miljøvernministeren, vil bli besvart av forsvarsministeren på vegne av miljøvernministeren, som er bortreist.

Spørsmål 16, fra representanten Heidi Sørensen til miljøvernministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 17, fra representanten Rolf Terje Klungland til miljøvernministeren, bortfaller, da statsråden er bortreist.

S p ø r s m å l 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Berit Brørby til finansministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av finansministeren.

Berit Brørby (A): Jeg vil stille et spørsmål til statsråd Ludvigsen, som skal svare på vegne av statsråd Foss:

«Nordisk Ministerråd har engasjert tidligere statsminister Poul Schlüter til å støtte opp under arbeidet med å fjerne hindringer mellom de nordiske land. En av disse hindringene er den store forskjell i bankgebyrer for utenlandske og innenlandske bankoverføringer.

Vil statsråden ta opp dette spørsmålet på Nordisk finansministermøte 11. juni 2003?»

Statsråd Svein Ludvigsen: Det kunne være fristende å svare ja og så sette seg, men jeg skal ikke gjøre det.

Sverige har som kjent formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet i inneværende år. Nedbygging av grensehindre mellom de nordiske land er et hovedtema i det svenske formannskapet og en god oppfølging av det norske formannskapet fra i fjor. Blant annet gjøres det ved å følge opp den nordiske rapporten «Nordboernes rettigheter», den såkalte Norrback-rapporten. Denne uavhengige rapporten ble bestilt av samarbeidsministrene, og den tar for seg mange av de hindringene som Nordens innbyggere møter, enten de flytter, studerer, reiser, arbeider eller sykebehandles i et av de andre nordiske landene. I rapporten foreslås det bl.a. at Nordisk Ministerråd skal se til at grenseoverskridende betalinger ikke bare i euro, men også i de øvrige nordiske valutaer skjer til samme pris som innenlandske betalinger på samme tidspunkt.

Det svenske formannskapet har, som det ble pekt på, oppnevnt tidligere dansk statsminister Poul Schlüter som særskilt representant for på den måten å legge et trykk på å realisere anbefalingene i Norrback-rapporten. Det er planlagt et møte mellom Poul Schlüter og de nordiske finansministrene i forbindelse med det nordiske finansministermøte i Göteborg 11. juni 2003. Gebyrene på grenseoverskridende betalinger er blant de sakene som vil bli behandlet der.

Det er også slik at det er viktig at privatpersoner så vel som små og mellomstore bedrifter kan foreta betalingsoverføringer raskt, sikkert og til en like lav kostnad innenlands som utenlands. Det er derfor Regjeringens ønske å legge til rette for økt konkurranse på bankmarkedet. Det må imidlertid ikke medføre at norske banker kommer i en svakere konkurransesituasjon i forhold til

utenlandske banker. Løsningene på de spørsmål må derfor finansministeren komme tilbake til etter finansministermøtet i Stockholm 11. juni. Jeg sa vel Göteborg litt tidligere, men det er Stockholm. Det er ikke så greit med store byer i utlandet.

Presidenten: Særlig ikke når utlandet ligger så langt borte.

Berit Brørby (A): Jeg erindrer ikke at jeg nevnte noen av byene, men det er kanskje mitt problem.

Jeg har lyst til å følge opp med å si at det er bra at saken nå blir tatt opp på møtet mellom finansministrene den 11. juni. Det er faktisk behov for å ta tak i bl.a. dette elementet når det gjelder grensehindre mellom de nordiske land, for gebyrene på pengeoverførslene oppleves av hvermannsen som særdeles urimelige. For eksempel koster det 75 kr å overføre 200 kr fra Norge til Finland, og det kan vises til en rekke andre eksempler hvor det er 80 pst. gebyr på pengeoverførslene. I tillegg bruker man fra to til sju dager på å forflytte penger mellom landene. Det i seg selv er en raritet i vår teknologiske verden.

Når statsråden sier at saken vil bli tatt opp, må det komme noe mer enn en oppfordring til bankene om at de ser nærmere på spørsmålet. Det må komme noe mer, og jeg vil utfordre statsråden: Hva tenker han? Hva mer kan komme enn en generell oppfordring?

Statsråd Svein Ludvigsen: Dette med kostnadene for overføringene var ikke minst et tema mellom både Nordisk Råds representanter og Ministerrådets samarbeidsministre i fjor, og man foretok en undersøkelse ved at samarbeidsministrene sendte penger til hverandre. Det ble lite igjen når øvelsen var utført, for det gikk altfor mye bort i gebyrer. Så vi har fått demonstrert det helt tydelig.

Det var også bakgrunnen for at Nordisk Råd fattet et vedtak og gav en rekommandasjon, en ordre, til Nordisk Ministerråd om at man skulle ta utgangspunkt i den modellen som er angitt i den såkalte EU-forordningen om betaling. EU-medlemmet Finland, som er fullt ut integrert i ØMU, har tatt denne i bruk og gjennomført bestemmelsene. Sverige har besluttet at det ikke skal koste mer enn EU-forordningen har angitt, uten at de er integrert. Danmark har ikke påtatt seg noen slike forpliktelser. Fra norsk og islandsk side er det viktig at vi gjennom dette får til en konkurransesituasjon som ikke bidrar til at våre banker blir spilt ut over sidelinjen konkurransemessig.

Presidenten: Det er betryggende at samarbeidsministrene har råd til å gjennomføre så kostbare eksperimenter.

Berit Brørby (A): Det er flere grunner til at vi burde være medlemmer av EU, bl.a. også dette. Men jeg bare oppfordrer statsråden enda en gang til å se til at regjeringene i Norden nå må ha som mål at pengeoverføringer mellom landene skal være billigst mulig for kundene.

Det er altså tre forhold som dette møtet 11. juni må ta tak i, nemlig at det skal være billigere for kundene, det skal bli en bedre informasjon om hvordan dette foregår, og man må få redusert tiden slike betalingsoppdrag tar. Jeg håper at statsråden tar med seg den oppfordringen og utfordringen til dette ministerrådsmøtet.

Statsråd Svein Ludvigsen: Det skal selvfølgelig bli gjort. Finansministeren har i sin omgang med norske banker fått forsikring om – det kan dokumenteres – at sentrale artikler i EU-forordningen er gjennomført av norske banker allerede, og at man er innstilt på at det ikke skal praktiseres et gebyrregime i Norge som gjør at vi kommer dårligere ut enn de øvrige land.

Hva angår medlemskapet, skal jeg ikke kommentere det.

S p ø r s m å l 2

Fra representanten Gjermund Hagesæter til finansministeren:

«Staten har gitt seg selv mange særfordeler når det gjelder å kreve inn penger. Blant annet opererer staten med høyere forsinkelsesgebyrer enn private når det gjelder innkreving av studielån, TV-lisens og årsavgift for bil. I tillegg til dette kan staten nå trekke ubetalt årsavgift for bil og lisensavgift direkte av lønnsinntekten. Dette betyr at staten sine krav i mange tilfeller blir dekket før eldre private krav.

Synes statsråden det er fornuftig å stadig gi staten flere særordninger for innkreving av penger?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 3

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Det er blitt kjent at voldsalarmer som er tatt i bruk av politiet, ikke fungerer. Dette gir voldsutsatte og trua kvinner og barn falsk trygghet.

Hva vil statsråden gjøre for å rydde opp i dette?»

Statsråd Odd Einar Dørum: For politiet er det en viktig oppgave å sørge for at volds- og trusselutsatte personer gis nødvendig beskyttelse. Et viktig tilbud i den anledning er mobile voldsalarmer, som i samvirke med andre tiltak skal gi ofre en økt trygghet og bevegesfrihet samt bidra til forebygging av vold og trusler. Løsningen skal føre til en effektivt nødkommunikasjon mellom de trusselutsatte og politiet ved akutt fare.

Politidirektoratet opplyser at arbeidet med utvikling av et landsdekkende tilbud med mobile alarmer fortsetter med høy prioritet. I sin målsetting vektlegger politiet å ta i bruk et gjennomprøvd og driftssikkert konsept for drift, mottak og behandling av voldsalarmer. Dette innebærer at politiet i framtiden vil ha en løsning av høy kvalitet, som i samvirke med andre tiltak vil gi ofre en reell sikkerhet.

Dagens teknologi setter noen begrensninger for bl.a. nøyaktig posisjonering i enhver situasjon og stabilitet i GSM-nettet. Politidirektoratet opplyser at så langt de kjenner til, utnyttes i dag den beste og mest oppdaterte tilgjengelige teknologien i en pilotdrift ved Oslo Politidistrikt og i arbeidet med en nasjonal løsning. Det kan i framtiden forventes ny utvikling innen området, og politiet vil fortløpende vurdere nye teknologiske løsninger.

I pilotdriften er det etablert et samarbeid med et titalls testbrukere. Disse har en viktig funksjon ved at løsningene til funksjonalitet og driftssikkerhet blir testet ut, slik at feil og mangler kan kartlegges og utbedres. Test av systemet i Oslo pågår, og i løpet av våren vil distriktet rapportere sine erfaringer. Ytterligere funksjonsprøver av systemet er iverksatt i Rogaland og Troms politidistrikter. Så langt er det ikke noe som tyder på at løsningen som er tatt i bruk i pilotdriften, ikke fungerer som forventet. Det er heller ikke noe som tyder på at løsningen som er tenkt implementert i alle politidistrikter, ikke vil fungere.

Det planlegges å ta i bruk et landsdekkende tilbud med mobile voldsalarmer innen utgangen av 2003.

Avslutningsvis er det viktig for meg å understreke at utendørsalarmen alene ikke vil kunne sikre volds- og trusselutsatte fullstendig trygghet. Andre sikkerhetstiltak, både i regi av politiet og den trusselutsatte selv, må derfor alltid trekkes inn i en vurdering der trusselen anses å være særlig alvorlig. Videre er det av stor viktighet at politiet i forbindelse med tildeling av en voldsalarm foretar en løpende vurdering av behovet for opp- eller nedtrapping av beskyttelsestiltak.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil takke statsråden for svaret.

Som statsråden selv sier, er dette et akuttiltak sammen med andre tiltak som må være på plass.

Gjennom medieoppslag har vi blitt kjent med at det prøveprosjektet som Oslo politikammer i dag prøver ut når det gjelder voldsalarmer, faktisk ikke fungerer. Det er flere kvinner som er med på prosjektet, som kan bekrefte det. Da forundrer svaret fra statsråden meg, for det var jo også slik at statsråden sa at dette skulle være på plass i løpet av 2002. På et spørsmål fra Anne Helen Rui for ganske lang tid tilbake poengterte statsråden tydelig at det med voldsalarm og mulighet for skifte av personnummer skulle være på plass effektivt i løpet av 2002.

Jeg synes at statsråden har en litt for defensiv tilnærming til de sterke historiene som har kommet fram. Vi skal huske på hva dette er. Dette handler om kvinner og de mest ekstreme tilfellene av kvinnevold som vi opplever i vårt samfunn. Da er det en sikkerhet for disse kvinnene å kunne bli utstyrt med en alarm som fungerer. Så jeg ønsker at statsråden faktisk gir et litt mer offensivt svar på denne viktige problemstillingen enn det han nå gjorde.

Statsråd Odd Einar Dørum: Ja, jeg har et meget offensivt forhold til dette. Det har bl.a. kommet til uttrykk ved lovgivning som handler om fiktiv identitet, og som det arbeides med å få på plass, vitnebeskyttelse, som Poli-

tidirektoratet har fått i oppdrag å jobbe med, besøksforbud, som er vedtatt – med bred støtte i Stortinget – og at vi aktivt bruker stasjonære alarmer. Det er også orientert om at pilotvirksomheten i Oslo ville ta lengre tid, fordi vi må være helt sikre på at vi har tilgjengelig et driftskonsept som fungerer, og at vi har alle kartdata på plass.

Når det gjelder noen av avisoppslagene, vet jeg ikke hvem det gjelder, men jeg vet f.eks. at det er noen som inngår i pilotprosjektet, som holder til i Asker og Bærum. Asker og Bærum er ikke nødvendigvis lagt inn med kartdata på Oslo Politidistrikt. Da har man først og fremst mobiltelefonen som en direkte nødkommunikasjon som brukes, og da forutsettes det at kommunikasjonen kan brukes.

Den informasjonen jeg har fått, har jeg selvfølgelig innhentet. Både jeg og min politiske ledelse har et aktivt forhold til at dette skal være på plass, for vi er vel kjent med historiene. Vi bruker også mye tid for nettopp å sørge for at sammenhengen i disse truede livene blir sett på, fra besøksforbud til skikkelige mottak hos politiet, med koordinator for familievold og voldsofre generelt og med den teknologien vi her snakker om. Så jeg kjenner meg ikke igjen i defensivbetegnelsen.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Poenget er jo at vi her må få et helt sikkert system, det er jeg helt enig med statsråden i. Men etter det vi er kjent med, finnes det andre system som faktisk har fungert. Det er statsrådets politiske ansvar å sørge for kvalitetssikring av det systemet som nå er under utprøving, før det endelig blir inkludert i det ordinære systemet. Det er ikke Oslo-politiets ansvar, men faktisk et politisk ansvar som statsråden har. Hvis det som har kommet fram i media den siste tiden, ikke er riktig, er selvfølgelig det også alvorlig. Men jeg tolker statsrådets svar dit hen at det vi har blitt kjent med i media, ikke medfører riktighet, og at det prøveprosjektet som Oslo-politiet i dag har i forhold til voldsalarmer, faktisk fungerer og er det som skal bli iverksatt.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg har slått fast i mitt svar at to av alarmene er tildelt pilotbrukere som bl.a. har et samarbeid med Asker og Bærum politidistrikt, og de er blitt informert om begrensninger i systemet. Det gjelder bl.a. innlegging av kartdata. Så den informasjonen jeg har fått, må jeg holde meg til og søke å bygge på. Representanten og jeg er helt enige om at det skal være sikkert.

Når det gjelder teknologi, har Politidirektoratet på mitt spørsmål svart at så langt de kjenner til, utnyttes i dag den beste og mest oppdaterte tilgjengelige teknologien. Begrunnelsen for dette er politiets foreløpige utprøving, kommunikasjon med ledende leverandører og erfaringer fra systemer med voldsalarmer i Danmark og Sverige. I tillegg er direktoratet i ferd med å slutføre en omfattende anbudsprosess for valg av terminal og kommunikasjonsløsninger. Så er det slik at Oslo Politidistrikt har fått et ansvar innenfor dette.

Det jeg kan forsikre representanten om, er at jeg har brukt ganske mye tid på å sørge for at det er trykk på dette, men jeg kan ikke ha et trykk som fører til at vi ikke får

forsvarlige løsninger. Det er vi begge enige om. Vi er også enige om at det er en utfordring å få dette på plass. Det kommer jeg til å følge opp.

S p ø r s m å l 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Vidar Bjørnstad til helseministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av helseministeren. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Sverre Myrli.

Sverre Myrli (A): Jeg vil stille følgende spørsmål til justisministeren på vegne av helseministeren:

«I forbindelse med landsmøtet til Kristelig Folkeparti ble det i Romerikes Blad 12. mai igjen sådd tvil om byggeprosjektet Nye Ahus (Akershus Universitetssykehus).

Kan statsråden nå love at byggestart for Nye Ahus snart kan finne sted?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Sverre Myrli, på vegne av representanten Bjørnstad, viser til et avisoppslag og fremmer ut fra dette påstand om at det igjen er sådd tvil om byggeprosjektet Nye Ahus. La meg innledningsvis slå fast: Det er ingen tvil om at befolkningen skal sikres et godt og forsvarlig sykehustilbud. Men det er også slik at tidligere planer for utbygging av Nye Ahus har hatt et for høyt og urealistisk kostnadsnivå.

Situasjonen for Nye Ahus er den at det nå foretas en gjennomgang av planene for det nye sykehuset. Dette arbeidet ble initiert av Regjeringen i fjor høst, bl.a. på bakgrunn av det meget høye kostnadsnivået som prosjektet da framstod med. Stortinget ble orientert om dette i forslaget til statsbudsjett for 2003. Den tidligere kostnadsrammen for utbyggingen – før gjennomgangen av prosjektet ble påbegynt – var på hele 9,7 milliarder kr. I revidert nasjonalbudsjett har Regjeringen, som forutsatt, orientert om resultater fra prosjektgjennomgangen. Her framgår det at gjennomgangen har synliggjort muligheter for betydelige kostnadsreduksjoner, sammenholdt med hvordan prosjektet framstod i fjor høst. Og det jobbes konstruktivt med tiltak som kan bidra til å forbedre framtidig drift og driftsøkonomi i det nye sykehuset. Dette arbeidet pågår fremdeles, og styret i Helse Øst – som er sykehusets eier – skal behandle saken om revidert forprosjekt for Nye Ahus i juni i år.

Det foreligger også planer om betydelige investeringer i helseforetakene, herunder Helse Øst. Det er derfor helt påkrevd at det gjøres tilstrekkelig forarbeid og realistiske vurderinger før storprosjekter som Nye Ahus settes i gang. Fortsatt gjenstår det behov for analyser og vurderinger av denne utbyggingen. En gjennomføring av prosjektet må vurderes både isolert og sett i sammenheng med hva som vil være mulig å realisere innenfor de samlede økonomiske rammene for spesialisthelsetjenesten kommende år.

Det er samtidig grunn til å understreke at Nye Ahus er et prosjekt hvor det ligger til grunn et mangeårig planleggingsarbeid, og hvor det er et åpenbart behov for bygningsmessig fornyelse. Det er også derfor det jobbes så

godt og så grundig med videreføring og bearbeiding av planer for dette. Prosjektet er høyt prioritert, og som forutsatt tidligere, vil helseministeren komme tilbake til videre vurderinger av disse byggeplanene i forslaget til statsbudsjett i førstkommende høstsesjon.

Sverre Myrli (A): Den gjennomgangen som statsråden nevner, er nå gjennomført. Kostnadene er kuttet i tråd med departementets krav og er nå nede på 7 milliarder kr.

Jeg stiller spørsmålet: Hva er egentlig problemet? Alle har sagt at det skal bygges nytt sykehus, og alle erkjenner problemene med det eksisterende sykehuset. Dagfinn Høybråten sa i Stortinget 29. mai i fjor at «bevilgning til oppstart vil komme opp i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2003». Det gjorde den ikke. I revidert nasjonalbudsjett sier nå Regjeringa: før det kan tas stilling til gjennomføring. Er det slik å forstå at Regjeringa mener at det kanskje ikke skal bygges noe nytt sykehus i det hele tatt, at alle løsninger nå holdes åpne? Eller kan statsråden si at det er bare et tidsspørsmål før spaden settes i jorda, når alle de formelle ting er avklart?

Statsråd Odd Einar Dørum: Som representanten sikkert er meget godt kjent med, er bygningsmassen ved Akershus Universitetssykehus i hovedsak fra 1960-tallet. Den er delvis nedslitt og til dels så skadet av rustangrep på armeringen at det må erstattes. Det er imidlertid satt i verk fysiske tiltak i forhold til bygningene nettopp for å sikre at disse fortsatt vil fungere godt i en periode framover.

Så er det slik at sykehuseier, Helse Øst, på oppdrag fra Helsedepartementet har startet en gjennomgang av hele byggeprosjektet for å se hvilke muligheter det er for å kutte kostnader og for å sikre at resultatet etter ferdigstilling blir best mulig i forhold til driftsøkonomien. Sykehuseieren, som har ansvaret for å sikre befolkningen et tilbud i sin region, baserer sine planer for området samlet på at Nye Ahus blir bygd, slik at dette sykehuset også i framtiden vil ha en sentral rolle i regionen.

Sverre Myrli (A): Jeg takker for ministerens svar.

Jeg håper han kan bidra til å rydde opp i eventuelle uklarheter om det i det hele tatt skal bygges nytt sykehus. Jeg forstår ut fra statsrådets svar at Regjeringa mener at det skal bygges nytt sykehus – det er Regjeringa sitt syn jeg nå er ute etter, det er det som må være tema i Stortinget. Men det er formuleringa – «før det kan tas stilling til gjennomføring» – som Regjeringa nå opererer med, som bekymrer.

Så spørsmålet – jeg gjentar fra i sted – er: Hva er egentlig problemet nå? Kostnadene er kuttet. I tillegg har utviklingen det siste året vist at det nå er mange ledige hender i byggebransjen og anleggsbransjen som burde gripe fatt i slike store byggeprosjekter. Så igjen: Kan statsråden nå love at det skal bygges nytt sykehus, og at det bare er et tidsspørsmål før det skjer? Hvis ikke, hva er egentlig det store problemet?

Statsråd Odd Einar Dørum: La meg på vegne av helseministeren for det første si at sykehuseieren baserer sine planer på at Nye Ahus blir bygd, slik at sykehuset også i framtiden vil ha en sentral rolle i regionen. Så – fortsatt med helseministerens ord i min munn – framgår det i revidert nasjonalbudsjett at man har gjennomført en kostnadsvurdering. Men man må være helt sikker på at dette også er et forhold som en står godt inne for også etter at prosjektet er gjennomført. Så konkluderte jeg i det første svaret jeg gav, at prosjektet er gitt høy prioritet. Som forutsatt tidligere vil helseministeren komme tilbake til de videre vurderingene av byggeplanene i forslaget til statsbudsjett i førstkommende høstsesjon. Det er det som ligger til grunn for Regjeringens arbeid med dette, og den erkjennelse av den tilstand det nåværende sykehuset er i.

S p ø r s m å l 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Audun Bjørlo Lysbakken til helseministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av helseministeren.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til statsråden:

«Styret i Helse Fonna har sendt ut på høring forslag om å omdefinere fødeavdelingen ved Stord sjukehus til «modifisert fødestue». Det hevdes at avdelingen ikke er en fullverdig fødeavdeling, noe de ansatte ved sykehuset er uenig i. De frykter omdefineringen vil bety at mange fødende blir sendt til Haugesund i framtiden.

Mener statsråden at tilbudet ved Stord sjukehus kvalifiserer til betegnelsen fødeavdeling, og vil dette være en sak det kan bli aktuelt å se nærmere på dersom det fattes et slikt vedtak?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Helse Vest har satt i gang et omfattende arbeid for å vurdere dagens organisering av tjenestetilbudet. Dette har sin bakgrunn i at Helse Vest, for å understøtte sitt «sørge for»-ansvar, må vurdere hvilken organisering av tjenestetilbudet som best kan ivareta krav til kapasitet, kvalitet, tilgjengelighet og god ressursutnyttelse. Dette er også i tråd med Stortingets behandling av St.prp. nr. 59 for 2001-2002, der det ble stilt krav om at de regionale foretakene skal gjennomføre omstillings- og effektiviseringstiltak for å kunne gi bedre effekt av helseressursene.

Det er en særskilt utfordring å vurdere behov for endringer i organiseringen av akutt- og fødetilbudet, med bakgrunn i en helhetlig vurdering av krav til kvalitet på tjenestetilbudet, tilgjengelighet og økonomi. Helse Vest la derfor i desember 2002 fram en delrapport med forslag til en mulig framtidig organisering av akuttfunksjonene og fødetilbudet i regionen. Denne rapporten inngår i den samlede vurderingen av tjenestetilbudet i Helse Vest.

I tråd med dette har styret i Helse Fonna, som bl.a. omfatter sykehusene i Haugesund, Stord og Odda, vurdert forslagene til endringer i tjenestetilbudet, herunder fødetilbudet ved Stord sjukehus. Stord sjukehus har hatt

problemer med å rekruttere tilstrekkelig antall spesialister for å få til den beredskapen som trengs dersom fødeavdelingen skal oppfylle alle forutsetningene for å være en fødeavdeling, slik Stortinget uttrykte det ved behandlingen av akuttmeldingen våren 2001.

Helse Vest har informert meg om at det ikke foreslås noen endring i det faktiske fødetilbudet som er i Stord sjukehus.

Jeg vil presisere at ved endringer i fødetilbudet har de regionale helseforetakene plikt til å innrette tjenestene sine innenfor de faglige krav og retningslinjer som Stortinget har satt. Det innebærer bl.a. at det fortsatt skal være et desentralisert fødetilbud, og at de faglige kravene til fødeinstitusjoner skal være gjeldende. Vesentlige endringer i tjenestetilbudet skal legges fram for Helsedepartementet, som er det regionale foretaksmøtet. Helseministeren har forsikret meg om at eventuelle endringer i fødetilbudet vil være aktuelt som sak for foretaksmøtet.

Verken styret i Helse Fonna eller styret i Helse Vest har til nå gjort noe vedtak i forhold til organiseringen av fødetilbudet ved Stord sjukehus. Når det gjelder representanten Bjørlo Lysbakkens konkrete spørsmål, ønsker helseministeren ikke nå å gripe inn i den prosessen som pågår, men vil komme tilbake til dette i forbindelse med foretaksmøtet i Helse Vest.

Jeg kan forsikre representanten Bjørlo Lysbakken om at helseministeren fortsatt vil være særlig årvåken i forhold til forslag som medfører vesentlige endringer i tjenestetilbudet, eller som for befolkningen framstår slik, slik at disse sakene blir gjenstand for behandling i foretaksmøtet, slik det følger av helseforetaksloven § 30. Dette omfatter også fødetilbud.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg velger å tolke det statsråden nå sa, som et positivt signal i den forstand at det er et signal både til Helse Fonna og Helse Vest om at dette er en sak som er politisk i den forstand at det er flere enn bare foretaksstyrene som har noe med den å gjøre, og at det kan bli tema på foretaksmøtet. Det er jeg glad for. Men samtidig unngår statsråden å svare på det konkrete spørsmålet om dette med modifisert fødestue. Det er et viktig spørsmål nettopp fordi det ikke er gitt at det er slik som statsråden sier i sitt svar, at det ikke er foreslått praktiske omorganiseringer. Det er et spørsmål det hersker tvil om, fordi det er veldig usikkerhet rundt hva en modifisert fødestue egentlig betyr i forhold til en fødeavdeling. Den biten av spørsmålet synes jeg også det er viktig å få belyst, og jeg vil gjenta spørsmålet mitt på det feltet, om tilbudet ved Stord sjukehus etter statsrådens mening kvalifiserer til betegnelsen fødeavdeling eller ikke.

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten er selvfølgelig kjent med den organisering som er fattet for helsevesenet, med egne foretak og statsrådens rolle i en slik sammenheng. I den sammenhengen sa jeg i mitt svar på vegne av helseministeren: «Helse Vest har informert meg om at det ikke foreslås noen endring i det faktiske fødetilbudet som er i Stord sjukehus.» Videre vil jeg vise

til, som sikkert representanten er kjent med, at akuttmeldingen definerer fødeavdelinger slik:

«Minst 400–500 fødsler per år, vaktberedskap av fødsels- og anestesilege, nødvendig jordmor- og operasjonsstuebemannning og barnelege tilknyttet fødeavdelingen.»

Stortinget sluttet seg til dette ved behandlingen av akuttmeldingen, St.meld. nr. 43 for 1999-2000, Om akuttmedisinsk beredskap, jf. Innst. S. nr. 300 for 2000-2001. Det ligger selvfølgelig til grunn, og det ligger også til grunn det som jeg siterte på vegne av helseministeren, at helseministeren vil være oppmerksom på endringer i tjenestetilbudet som for befolkningen kan oppfattes slik, og han vil se det slik at disse sakene blir gjenstand for behandling i foretaksmøtet, slik det følger av helseforetaksloven § 30. Dette omfatter også fødetilbud.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg takker for svaret.

Jeg har lyst til å følge opp en litt annen bit av den samme problemstillingen.

Direktøren ved Helse Fonna sier i et intervju med avisen Sunnhordland 14. mai følgende om den debatten som har oppstått rundt den mulige omorganiseringen ved Stord sjukehus, og det at ansatte har uttalt seg offentlig om denne prosessen:

«Alle har sin fulle rett til å delta i ein samfunnsdebatt. På den andre sida forventar eg at dei tilsette i Helse Fonna er lojale mot leiinga. Med det meiner eg at det finnes reglar for kven som skal uttala seg og for kva slags forum ein tek opp kritikk i.»

Og vidare:

«Kan du ikkje stå inne for det bedrifta di står for, er det best å skifta arbeidsplass. Eg oppfattar ikkje dette som ein trussel, men eit allment krav til lojalitet som herskar innan næringslivet elles.»

Det er jo et noe pussig utsagn for dem av oss som er vant til å se hvordan faglig tillitsvalgte i det private næringslivet ofte uttaler seg om sine selskap. Og jeg har lyst til å få vite om statsråden er enig i at ansatte i et statlig eid foretak ikke bør uttale seg offentlig om denne type prosesser i foretak.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg kjenner ikke uttalelsen, og jeg velger å ikke kommentere uttalelser som jeg verken har sett eller kjenner. Jeg velger også å være allment forsiktig når det gjelder et ansvarsområde jeg ikke har.

Så jeg nøyer meg med ikke å være privatpraktiserende statsråd, men å være statsråd på vegne av statsråd Høybråten, som i det svaret jeg har fått, slår fast at han vil følge situasjonen med hensyn til fødetilbud. Han har understreket det og lagt det i min munn, og jeg gjentar det med stor glede. Jeg gjentar det, slik at det er helt sikkert at jeg kan forsikre representanten Bjørlo Lysbakken om at «helseministeren fortsatt vil være særlig årvåken i forhold til forslag som medfører vesentlige endringer i tjenestetilbudet, eller som for befolkningen framstår slik, slik at disse sakene blir gjenstand for behandling i fore-

taksmøtet, slik det følger av helseforetaksloven § 30. Dette omfatter også fødetilbud».

S p ø r s m å l 6

Fra representanten Rolf Terje Klungland til olje- og energiministeren:

«NVE har lagt fram prognoser som viser at kraftunderskuddet i årene framover vil øke. Olje- og energiministeren sa i spørretimen 7. mai d.å. at «Når det gjelder sist vinter, er det selvfølgelig slik at et gasskraftverk, selv om det er konvensjonelt, gir mindre utslipp enn et kullkraftverk, men det er på kort sikt».

Hvorfor går statsråden på tvers av fagkompetansen i Norge, og hva legger statsråden til grunn når han konkluderer med at gasskraftverk bare vil redusere utslippene på kort sikt?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller, da statsråden er bortreist.

S p ø r s m å l 7

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Gunn Olsen til barne- og familieministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av barne- og familieministeren, som er bortreist.

Det betyr at justisministeren i denne spørretimen fremstår som en generalstatsråd.

Gunn Olsen – vær så god!

Statsråd Odd Einar Dørum: Unnskyld, president. Jeg måtte bare fordøye tilsagnet!

Gunn Olsen (A): Jeg er fornøyd med at det nettopp er justisministeren som skal svare på vegne av barne- og familieministeren, for jeg tror dette er et område som justisministeren kjenner veldig godt.

Mitt spørsmål er følgende:

«I sin nyttårstale talte statsministeren varmt for å sikre krisesentrene i landet. Krisesentrene landet over, bl.a. i Telemark, er bekymret for sitt økonomiske grunnlag. Grunnen til dette er at kommunene, som er en del av det økonomiske grunnlaget, trekker seg ut av krisesentrene pga. dårlig kommuneøkonomi.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre krisesentrene?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg vil da besvare spørsmålet fra representanten Gunn Olsen på vegne av barne- og familieministeren.

La meg starte med å klargjøre hvordan tilskuddsordningen til krisetiltak fungerer. Det økonomiske ansvaret for krisesentrene er forankret i kommunene. Det er 50 krisesentre på landsbasis som mottar kommunale tilskudd. Lokale tilskudd dekker 50 pst. av krisesentrenes totale budsjett, og staten går inn med tilsvarende tilskudd til vertskommunen. I forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2003 gav Stortinget tilslutning til at tilskuddet skulle videreføres på samme måte i 2003.

Tilskuddsordningen til krisetiltakene er en overslagsbevilgning. Det betyr at dersom kommunene bevilger mer penger til krisesentrene, følger det automatisk mer øremerkede midler fra staten. Derfor sluttbehandles ofte den statlige bevilgningen til krisesentrene først i forbindelse med salderingen av budsjettet.

Departementet har sett nærmere på økonomien for det enkelte krisesenter for de tre siste årene. Departementet har for hvert år så lenge departementet har hatt den nåværende tilskuddsordningen, sett at bevilgningene både fra stat og fra kommune går opp, og bruttoøkningen for krisesentrene var på 6 pst. og 10 pst. i henholdsvis 2001 og 2002.

Søknadsbehandlingen for 2003 er foreløpig ikke helt klar. Foreløpige tall tyder på en generell økning av kommunale tilskudd også for 2003. Det at tilskuddet til krisesentre har økt de siste årene, betyr at kommunene tar sitt ansvar for disse sentrene meget alvorlig.

Dette betyr ikke at alle krisesentrene har en enkel situasjon med hensyn til økonomien. Tvert imot registrerer jeg at noen sliter både med økonomi og med å gi et godt nok tilbud. En utredning utført på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet slår fast at bevilgningene til krisesentrene må økes betydelig dersom alle skal gi et tilbud av tilstrekkelig god kvalitet.

Søknadsbehandlingen for 2003 viser at krisesenteret i Telemark har mottatt 81 000 kr mindre i lokale tilskudd i 2003 enn i 2002. Dette medfører med dagens finansieringsordning tilsvarende mindre i statlig tilskudd. Barne- og familiedepartementet vil se nærmere på hva dette skyldes, og om det er mulig, gjennom en dialog med vertskommunen, å rette på dette.

I forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8:118 for 2001–2002, om finansiering av krisesentrene, sa barne- og familieministeren at voldsutsatte kvinner og barn må sikres et tilfredsstillende hjelpetilbud. Dette gjelder fortsatt, og også statsministeren understreket dette i sin nyttårstale. Et tilfredsstillende hjelpetilbud forutsetter en tilfredsstillende finansieringsordning. Det er behov for en endring av dagens tilskuddsordning, idet den nåværende ordningen med øremerkede tilskudd er lite forutsigbar for krisesentrene. Og jeg vil også minne om at Stortinget i denne forbindelse sluttet seg til overgang til rammefinansiering fra 2004.

I den nylig fremlagte familiemeldingen er vold i nære relasjoner grundig omtalt. Her er det slik at departementet vil sørge for at krisesentrene blir fokusert også i den neste handlingsplanen mot vold mot kvinner, som Regjeringen legger fram i slutten av inneværende år. Det vil også jeg som justisminister undertegne – på vegne av barne- og familieministeren – for det er også en del av mitt ansvarsområde. Regjeringen vil også i det videre arbeidet vurdere hvordan tiltak overfor voldsutsatte kvinner kan sikres, gjennom lov, regelverk eller på andre måter.

E l i s a b e t h R ø b e k k N ø r v e hadde her overtatt presidentplassen.

Gunn Olsen (A): Jeg takker justisministeren for svaret.

Jeg tror, som sagt, at justisministeren kjenner dette området veldig godt, og jeg synes jo at han egentlig har en god holdning til det dette dreier seg om. Jeg kan likevel ikke være helt rolig når det gjelder krisesentrenes framtid, ut fra de signalene jeg har fått fra de krisesentrene som jeg kjenner godt, der flere kommuner har trukket seg ut, noe statsråden tydeligvis er kjent med. Det ville vært veldig fint dersom statsråden kunne ta et initiativ overfor de kommunene det gjelder. Men hvis pengene nå blir lagt inn i rammen, slik jeg har forstått at Regjeringa har tenkt å gjøre, vet vi at kommunene har ganske mye å bruke de pengene til, og når dette ikke er en lovpålagt oppgave, tror jeg det er grunn til å være bekymret. Og jeg er ikke så helt sikker på om dette er en oppfølging av det Stortinget har sagt i forhold til det som er lagt inn i revidert budsjett. Der viser jo Regjeringa til det som statsråden nå har referert til, at økonomien i krisesentrene egentlig ikke er så dårlig som en har fått inntrykk av.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er forskjellige momenter i dette. Når det gjelder den konkrete situasjonen i Telemark, har departementet – og barne- og familieministerens gjennom min munn – sagt at man vil gå inn i den konkrete saken.

Når det så gjelder det prinsipielle i situasjonen for krisesentrene framover, var det jo regjeringen Stoltenberg som i sin tid fremmet forslaget om en innlemming av øremerkede tilskudd, og det har da også komiteens flertall merket seg:

«... departementet arbeider med endringer i dagens finansieringsordning for krisesentre bl.a. på grunnlag av kravene i økonomireglementet og ønsket om en mer forutsigbar tilskuddsordning, slik at de øremerkede tilskuddene innlemmes i inntektssystemet fra 2004 i samsvar med tidligere vedtak i Stortinget.»

Men så blir det et viktig poeng at man da må stå til ansvar for hva man da gjør. Derfor sa jeg følgende om krisesentrene og handlingsplanen mot vold i samliv:

«Regjeringen vil også i det videre arbeidet vurdere hvordan tiltak overfor voldsutsatte kvinner kan sikres, gjennom lov, regelverk eller på andre måter.»

Det er det signalet jeg nå kan gi på dette spørsmålet.

Gunn Olsen (A): Jeg takker igjen statsråden for svaret.

Det ville vært fint om vi kunne slippe å ha krisesentre, men statsråden vet jo at i de 20–25 årene vi har hatt krisesentre i Norge, har ikke akkurat vold og voldtekt mot, drap på og mishandling av kvinner gått ned, dessverre.

Det vi ser nå, er pågang av 2. generasjons kvinner som søker krisesentrene, i tillegg til en del utenlandske kvinner som også søker krisesentrene. Derfor er det utrolig viktig at krisesentrene har en god økonomi, slik at vi vet at vi har et krisesenter å henvende oss til hvis vi får problemer. Jeg kan ikke se at disse kvinnene har noe annet alternativ enn krisesentrene.

Jeg stoler på det statsråden nå har sagt, og er veldig takknemlig for at han spesielt vil se på Telemark og situasjonen for krisesenteret der.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg skal ikke gjenta det jeg har sagt tidligere, for representanten benyttet anledningen til å reflektere over en veldig alvorlig utfordring. Det synes jeg er bra at man kan gjøre i stortingssalen.

Jeg deler beskrivelsen av situasjonen, og jeg deler synet på det behovet som hun har gjort en vurdering av. Jeg er helt enig i realismen i at vi trenger denne gode nødhavnen for mennesker i mange år framover. Så får Regjeringen i det arbeidet den skal gjøre, gjøre nettopp det jeg sa, nemlig vurdere hvordan tiltak for voldsutsatte kvinner kan sikres gjennom lover, regelverk eller på andre måter.

S p ø r s m å l 8

Søren Fredrik Voie (H): Jeg vil få lov til å stille fiskeriministerens følgende spørsmål:

«Arbeidet med å mudre og utdype Ballstad havn skal i år videreføres. Kystverket skal i gang med mudring og undervannsprengning i havna. I denne sammenheng er det sterkt ønskelig at et større areal av havna blir utdypet til minimum 5 meters dybde, hvilket er kostnadsberegnet til ca. 4 mill. kr. En utsettelse av dette arbeidet vil medføre økte kostnader og svekke effektiv utnyttelse av havneområdet.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at gjenstående arbeider blir fullført i år?»

Statsråd Svein Ludvigsen: Kystverket startet utbedring av Ballstad havn i 2002, i tråd med godkjente planer.

De arbeider som Kystverket i 2003 planlegger å gjennomføre i Ballstad havn, er i samsvar med Kystverkets handlingsprogram og med vedtatt plan for tiltaket. Denne planen er også i samsvar med kommunens prioriteringer og med Nordland fylkeskommunes prioriteringer av investeringer i fiskerihavner på det tidspunktet planen ble vedtatt.

Kystverket har innenfor årets budsjetttramme til fiskerihavner avsatt midler til å utføre arbeider i Ballstad havn i tråd med den vedtatte plan. I 2002 ble det brukt 4,5 mill. kr, og for inneværende år er det satt av 11 mill. kr til planen.

Kommunens ønske om utvidelser av tiltakene i havnen er godt begrunnet i muligheter og planer for ny virksomhet i havneområdet. Det er her snakk om aktiviteter som er kommet til etter at Kystverkets arbeider ble vedtatt. Kommunens ønske om utvidelser av tiltaket vil etter de siste beregninger beløpe seg til mellom 5 og 6 mill. kr, i tillegg til de rammene som allerede er godkjent.

Ønskene om utvidelse av anlegget i Ballstad havn er godt begrunnet ut fra endringene i den lokale aktiviteten i havneområdet. Men la meg også understreke at hvis vi skal foreta en slik utvidelse av arbeidene i Ballstad havn på dette tidspunktet, vil det selvfølgelig måtte føre til ut-

settelse av andre planlagte og prioriterte tiltak i andre havner.

Kystverket har imidlertid etter ønske bl.a. fra meg en dialog med Vestvågøy kommune for å konkretisere mulige private, kommunale og fylkeskommunale bidrag til tilleggsarbeidene. Hvis det på denne måten er mulig å finansiere minimum 50 pst. av de omsøkte tilleggsarbeidene, vil Kystverket ha en større mulighet innenfor de økonomiske rammene vi har, til å kunne utvide sine arbeider i Ballstad havn, selv om det selvsagt også vil ha betydning for framdriften av planlagte tiltak i andre havner. Men som spøreren sier, er det om å gjøre å utnytte kapitalen maksimalt og redusere kostnadene ved Kystverkets tilstedeværelse i Ballstad havn.

Derfor er jeg positiv til at vi kan finne en løsning i denne saken før Kystverket avslutter sine arbeider i Ballstad havn i desember i år. Jeg er imidlertid avhengig av en tilbakemelding fra kommunen og fylkeskommunen. Straks en slik tilbakemelding foreligger, vil jeg se om det er mulig å finne en lykkelig løsning på denne saken.

Søren Fredrik Voie (H): Jeg takker statsråden for et positivt svar så langt.

Vi ser alle at utviklingen går mot større fartøy, også innenfor kystfiskeflåten, og en viss konsentrasjon om færre havner, noe som medfører behov for mer effektive havner som kan ta den nye typen fartøy, som har utkryssallisert de nye behovene i Ballstad havn.

Jeg synes det er veldig positivt at man kan få gjort ferdig prosjekter som er startet opp, når Kystverket er til stede. Det medfører effektiv utnyttelse både av kapital og av arbeidskraft.

Ligger det i statsrådets svar at han vil sørge for en rask saksbehandling og beslutning, slik at dette arbeidet kan pågå kontinuerlig fram til ferdigstilling av havnen, slik Kystverket har lagt opp til i sin framdriftsplan?

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg har stor forståelse for representanten Voies utålmodighet. Det har ikke vært mangel på initiativ fra representantens side overfor statsråden.

Dette med en rask saksbehandling og å holde trykk på saken har jeg forstått nødvendigheten av. Nå er det slik at vi er avhengige av å få en tilbakemelding fra kommunen og fylkeskommunen. Det må bli en dugnad og et samspill hvis vi skal løse dette, for vi har ikke nok midler innenfor budsjettet. De er allerede disponert. Men jeg er innstilt på at vi skal få til en løsning. Vi har en limit, nemlig at Kystverket skal være ferdig i desember i 2003. Jo tidligere vi får en beslutning, desto enklere er det for Kystverket å tilpasse sin drift. Så det haster med en avgjørelse. Men for øyeblikket ligger initiativet i kommunen og fylkeskommunen. Så snart jeg får den tilbakemeldingen, skal ikke jeg hefte det. Jeg regner heller ikke med at representanten Voie vil tillate meg å hefte meg bort med andre aktiviteter. Ballstad havn har høy prioritet i mitt hode.

Søren Fredrik Voie (H): Nå er det vel begrenset innflytelse en enkelt stortingsrepresentant har over statsrådets tid og virksomhet.

Jeg takker igjen for statsrådets velvilje og positive uttalelse. Så håper jeg at de partene som statsråden trenger som bidragsyttere og samarbeidsaktører, kommer på banen så snart som overhodet mulig. Jeg går ut fra og ser i møte etter den positive uttalelsen og det svaret som er gitt fra statsrådets side, at man finner en løsning som gjør at arbeidet blir fullført i løpet av 2003.

Statsråd Svein Ludvigsen: Man skal ikke undervurdere Stortingets og stortingsrepresentantenes påvirkning på statsråder. I tillegg er det slik at både ordføreren og formannskapet har hatt møte med havnemyndighetene i Ballstad, slik at dette er et bredt ønske, som er begrunnet i en aktivitet. Da synes jeg det er viktig at Kystverket får utnyttet sine ressurser på en maksimal måte. Derfor håper jeg at vi skal få til et spleiselag som gjør det mulig å fullføre havnen i Ballstad. Men jeg understreker at innenfor de økonomiske budsjettammer vi har, og med de disposisjoner som er gjort, er det ikke mulig for oss å klare dette løftet alene. Det vil gå ut over andre havner. Men jeg har invitert ordføreren til et spleiselag, og jeg opplever at ordføreren og formannskapet – og representanten Voie – er svært opptatt av å finne fram til en løsning.

S p ø r s m å l 9

Steinar Bastesen (Kp): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Det vises til at det i lengre tid har vært et sterkt ønske fra de nordlige fylkene, fiskeriorganisasjonene og de andre maritime næringene om å få etablert en separasjonssone for tankfartøyene som går, og som i økende antall vil gå, til og fra Nord-Russland og gjennom norsk sone i Barentshavet.

Hvordan går arbeidet med å etablere separasjonssone, og hva vil statsråden gjøre for å få fortgang i dette for fiskerierne så viktige arbeidet?»

Statsråd Svein Ludvigsen: Som vi alle er kjent med, har det vært en betydelig økning i trafikken med skip som fører såkalt forurensende last, spesielt langs kysten i Nord-Norge. I 2002 ble det transportert 3,3 mill. tonn olje med i underkant av 200 skip. Det er forventet en vesentlig økning i denne trafikken i årene som kommer.

Arbeidet for sikkerhet og beredskap langs kysten har høy prioritet i Fiskeridepartementet. Etablering av påbudte seilingsleder er et tiltak som må ses i sammenheng med andre forebyggende tiltak. Jeg vil i denne forbindelse nevne og vise til at Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett i år har foreslått at det bygges en trafikkentral for Nord-Norge i Vardø. Videre har Kystverket nå etablert et system for automatisk identifisering av skip, såkalt AIS. Utbyggingen av mottaksstasjoner vil være fullført gjennom den budsjettbevilgningen vi gjorde for inneværende år. Disse vil være i drift fra medio 2004 og vil gi Kystverket løpende informasjon om pågående oljetrans-

porter. Samlet vil disse tiltakene gi en bedre kontroll langs kysten.

Stortinget behandler nå Regjeringens forslag om utvidelse av territorialgrensen fra 4 til 12 nautiske mil. Som en oppfølging av dette vil det fra Regjeringens side bli foreslått opprettet påbudte seilingsleder i territorialfarvannet for skipstrafikk som utgjør en miljørisiko, i første omgang på strekningen Vardø–Nordkapp. Denne strekningen er særlig utsatt fordi det er i dette farvannet fartøyene seiler nærmest land. Opprettelsen vil skje ved en egen forskrift i henhold til havne- og farvannsloven § 6 andre ledd, jf. Havrettskonvensjonens artikkel 22. Forskriften sendes nå på høring, med høringsfrist 8. august 2003.

Erfaringene fra høringsrunden samt erfaringene fra hvordan de påbudte seilingsledene vil fungere på strekningen Vardø–Nordkapp, vil bli vurdert før det eventuelt foreslås å opprette påbudte seilingsleder på andre strekninger. Flere områder er til vurdering, og ut fra trafikkmønsteret langs kysten peker strekningene Nordkapp–Røst og Stad–Fedje seg ut som særlig aktuelle.

Det vil også bli vurdert andre tiltak, som påbudte seilingsleder utenfor 12 nautiske mil. Dette forutsetter imidlertid godkjenning av den internasjonale sjøfartsorganisasjonen IMO.

De påbudte seilingsledene som foreslås på strekningen Vardø–Nordkapp, vil bestå av tre trafikkseparasjonselementer utenfor henholdsvis Makkaur, Nordkinn og Nordkapp.

De påbudte seilingsledene vil bli lagt så nær territorialgrensen på 12 nautiske mil som praktisk mulig. Det legges til grunn at skip som skal følge de påbudte seilingsledene, vil seile korteste kurs/distanse mellom trafikkseparasjonselementene. Den vil bli indikert i sjøkart som en anbefalt seileretning.

Så mitt svar på spørsmålet er positivt, og vi holder et tempo som gjør at vi har en høringsfrist i august, som vil gi et grunnlag for en videre bestemmelse.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg takker statsråden for svaret, men det er mulig at spørsmålet har vært upresist.

Det fiskeriorganisasjonene og fylkene er opptatt av, er en separasjonssone utenfor territorialgrensen, altså 50 nautiske mil fra land. Og det var det spørsmålet skulle dreie seg om. Hvordan går det med arbeidet med å få en separasjonssone utenfor territorialgrensen og utenfor 50-milsgrensen, for vi må ha en stund å reke på hvis vi får maskinskade?

Er det slik å forstå at statsråden kan stå i denne salen og bekrefte at han kun har jurisdiksjon over det som rører seg innenfor territorialgrensen, og at utenfor territorialgrensen er det en annen statsråd, nemlig forsvarsministeren, som har jurisdiksjon? Hvordan går det med arbeidet i Regjeringen med å få en separasjonssone utenfor territorialgrensen?

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg tror at for å være helt tydelig skal jeg gjenta det jeg sa i mitt innlegg hva angår

andre tiltak enn seilingsleder knyttet til territorialgrensen på 12 nautiske mil. Der sa jeg følgende:

«Det vil også bli vurdert andre tiltak, som påbudte seilingsleder utenfor 12 nautiske mil. Dette forutsetter imidlertid godkjenning av den internasjonale sjøfartsorganisasjonen IMO.»

Steinar Bastesen (Kp): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg har ikke fått svar på spørsmålet om hvordan det går med dette arbeidet. Er det slik å forstå at det er forsvarsministeren som har jurisdiksjon utenfor 12-milsgrensen, utenfor territorialfarvannet, som vi har behandlet i Odelstinget, og som er godkjent? Og jeg takker for at dette endelig ble framlagt. Det var etter et initiativ fra Kystpartiet at det ble en utvidet territorialgrense.

Men fiskeriministeren har ikke jurisdiksjon utenfor territorialgrensen. Det er det forsvarsministeren som har – hun sitter i salen – og dette pågår i Regjeringen. Det pågår et arbeid, og jeg vil ha rede på hvordan det går med dette arbeidet. Vi mangler ikke slepebåtkapasitet, som blir tatt opp i det neste spørsmålet, men vi mangler beslutningskapasitet. Vi mangler en beslutning fra Regjeringen om båter som går langs Norskekysten – de forventet 22 siste år, mens det ble over 200. Hva blir gjort fra Regjeringens side for at vi skal få seilingsleder og få båtene fra land?

Statsråd Svein Ludvigsen: Regjeringen har iverksatt en rekke tiltak for å sikre beredskapen når det gjelder denne trafikken, som vi altså ikke kan hindre, fordi det er en lovlig internasjonal trafikk. Det er også et internasjonalt regelverk.

Når det gjelder eventuelle soner utenfor 12-milssonen, har Miljøverndepartementet tatt et initiativ i den sammenhengen, og vi må ha en godkjenning og en aksept fra IMO. Dette er et arbeid som pågår, og det er ikke mulig å konkludere før det er avsluttet.

Dernest tror jeg nok vi har lært av «Prestige»-forliset at det ikke nødvendigvis er slik at den beste løsningen er å sende ethvert skip til havs og tro at det løser problemet. Det var nettopp det som førte til de problemene som man nå sliter med i Spania og Frankrike.

Regjeringen legger opp til at det er viktig å ha et sett av virkemidler, og at løsningen ikke ensidig er å sende disse fartøyene lengst bort, ut fra at det øyet ikke ser, er det beste. Vi ønsker å ha en ansvarlig linje også i en internasjonal sammenheng. Derfor er IMO-godkjenning en forutsetning for at vi skal kunne opprette slike soner som det her spørres etter.

S p ø r s m å l 1 0

Synnøve Konglevoll (A): Mitt spørsmål gjelder noe av det samme som den forrige representanten tok opp knyttet til sikkerhet langs kysten. Jeg vil stille følgende spørsmål:

«Skipstrafikken til og fra Nordvest-Russland langs norskekysten er sterkt økende, særlig knyttet til frakt av olje fra Russland. Det er usikkerhet knyttet til kvaliteten

på båtene, og det framgikk av NRK Brennpunkt 13. mai d.å., at det har vært registrert flere potensielt farlige situasjoner. Det er nå viktig å få på plass slepebåtkapasitet i nordområdene så raskt som mulig.

Hva vil Regjeringen gjøre med dette?»

Statsråd Svein Ludvigsen: Oljetransportene utenfor Nord-Norge har, som jeg også sa i mitt forrige svar, økt i 2002, og det ble registrert i underkant av 200 oljefrakter fra Nordvest-Russland forbi norskekysten. Antallet vil utvilsomt stige i takt med ekspansive planer om økt oljeutvinning i nordområdene. Det forventes bl.a. en betydelig økning i oljeutvinningen i Nordvest-Russland.

I St. meld. nr. 12 for 2001-2002, Rent og rikt hav, orienterte Regjeringen om at vi ville foreta en nærmere vurdering av slepebåtkapasiteten i Nord-Norge. Kystdirektoratet har på oppdrag av Fiskeridepartementet foretatt en gjennomgang av saken, og herunder utarbeidet en rapport som ble oversendt Fiskeridepartementet den 29. april i år.

I den rapporten fremmes det forslag om at det leies inn en havgående slepebåt for å dekke de østlige delene av Finnmark, videre at det leies inn et fartøy for å dekke Vest-Finnmark og Nord-Troms inntil gassterminalen på Melkøya med fasiliteter er ferdig etablert i 2006, og at det inngås en avtale med Kystvakten om tilstedeværelse i Vesterålen og Troms, samt at det kjøpes inn nødslepeutstyr.

Rapporten har vært ute på en begrenset høring våren 2003 nettopp fordi vi har hastverk, og høringsinstansene har i hovedsak sluttet seg til de vurderinger og forslag som framgår av rapporten. Fiskeridepartementet arbeider nå med å vurdere rapporten nærmere og vil komme tilbake til spørsmålet om slepebåtkapasitet i forbindelse med statsbudsjettet for 2004.

Regjeringen prioriterer arbeidet knyttet til sikkerheten til sjøs høyt. Regjeringen har derfor fremmet et forslag om etablering av trafikksentral i Vardø for å overvåke sjøtrafikken i Nord-Norge, og vi er i ferd med å få etablert og få opp å gå dette automatiske identifikasjonssystemet AIS.

Når Stortinget har fattet sine endelige vedtak hva angår utvidelse av territorialfarvannet til 12 nautiske mil, vil vi komme tilbake til forslaget om å opprette påbudte seilingsleder, slik jeg redegjorde for i forrige spørsmål. I sum betyr dette at Regjeringen har høyt trykk på disse problemstillingene, og slepebåtkapasiteten er en del av det. Det skal da også legges til at det i dag er en viss slepebåtkapasitet. Man må ikke framstille det som om det ikke er noen slepebåtkapasitet i Nord-Norge.

Synnøve Konglevoll (A): Jeg vil takke for svaret. Når det gjelder det siste, har Stortinget, så vidt jeg kjenner til, vedtatt å utvide territorialsona, så det er vel i orden.

Dette spørsmålet tok jeg opp i spontanspørretimen forrige uke – da til miljøvernministeren. Han viste til at fiskeriministerens, som står her i dag, var den ansvarlige statsråden, og derfor tar jeg dette opp igjen i dag.

Risikoen for ulykker knyttet til en oljetanker, eller i framtida en atomdrevet båt, er en av de største miljøtrusslene folk langs kysten står overfor. Det har de siste åra vært en eksplosiv økning i denne skipstrafikken, så dette er en sak det haster å få gjort noe med.

Da Stortinget i mars i år behandlet havmiljømeldinga som statsråden refererte til, var det et enstemmig storting, inkludert regjeringspartiene, som sa at dette var en sak Regjeringa måtte komme tilbake til med både en vurdering av og forslag om konkrete tiltak til i revidert nasjonalbudsjett.

Nå går altså regjeringspartiene bort fra løftene som man kom med i vår. Mitt spørsmål er: Hvorfor går Regjeringa bort fra det de i mars forpliktet seg til?

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg beklager hvis jeg tar feil når det gjelder Stortingets behandling av forslaget om territorialfarvannet. Jeg trodde det ikke var ferdigbehandlet i Lagtinget, bare at det var ferdig i Odelstinget. Men det er ingen stor sak i denne sammenheng.

Det er klart at disse store fartøyene er en trussel, og selv om vi i dag fra Kirkenes, inklusiv Svalbard, og ned til Ålesund har en slepebåtkapasitet på 20 slepebåter, og selv om Forsvaret har flere fartøy, er kapasiteten på disse båtene ikke tilstrekkelig. De største oljetankerne krever antakelig slepebåter som kan håndtere 100 – 150 tonn, og det er nok bare KV «Svalbard», som vel er det største av marinefartøyene, som har en kapasitet som begynner å nærme seg det. Derfor har vi følt behov for å gjøre et grundig arbeid, og med den framdriften som det var mulig å få til, for å foreta en forsvarlig vurdering av både behov og hva slags kapasitet som er der allerede. Vi har ment at det ikke var forsvarlig å legge det fram for Stortinget før i budsjettet til høsten. I den sammenheng vurderer vi også de største fiskefartøyene, for en rekke av de fartøyene kan med ombygging og tilpassing ha en slepebåtkapasitet i størrelsesorden 100 tonn.

Synnøve Konglevoll (A): Nettopp det at vi ikke har slepebåter som har kapasitet til å ta seg av de største fartøyene, er en av hovedutfordringene i denne saken. Det går store fartøy langs norskekysten, og det vil gjøre det i sommer og utover høsten. Jeg skjønner at det er nødvendig å ha utredninger, vurderinger og prosesser, men det må jo være mulig i mellomtida å komme med noen midlertidige tiltak. Det er slik at mens vi venter på disse utredningene, er denne trusselen allerede der. Spørsmålet er: Hvorfor har ikke Regjeringa foreslått noen midlertidige tiltak, iallfall for å redusere denne miljøtrusselen?

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg redegjorde for både framdriften og en del av tiltakene som er under planlegging. Det er da slik at det faktisk finnes en slepebåtkapasitet. Man kan få inntrykk av fra spørreeren at det ikke er noen slepebåtkapasitet. Jeg minner om KV «Svalbard», jeg minner om at Nordkapp-klassen har tre fartøy, og om at KV «Tromsø» og KV «Malene Østervold» er der. Det er altså en rekke taubåter i området. Også det nye forskningsfartøyet «G.O. Sars» har en betydelig slepebåt-

kapasitet – når det befinner seg i området. Vi skal komme tilbake til saken.

Men det er ikke til å komme fra at det både for tidligere regjeringer og denne er slik at økningen i antall fartøy har kommet mye raskere og i et mye større omfang enn noen hadde forutsett. Derfor er det nå nødvendig å gjøre grep, som Regjeringen gjør, og da må vi vite at vi gjør de riktige grepene. Det kan ikke framstilles slik at Regjeringen forholder seg passiv til dette, og Kystdirektoratets og min vurdering er at vi har en kapasitet som kan settes inn dersom en ulykke skulle skje.

S p ø r s m å l 1 1

Fra representanten John I. Alvheim til sosialministeren:

«BrukerForeningen i Tønsberg, interesseorganisasjon for stoffbrukere, har pr. dags dato ikke fått utbetalt sin driftsstøtte som Stortinget har bevilget, og arbeidet ligger derfor nå nede. Sosial- og helsedirektoratet, som er ansvarlig for utbetalingene, svarer ikke på brev fra Stortinget.

Vil statsråden nå omgående rydde opp i dette forholdet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket.

S p ø r s m å l 1 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Morten Lund til nærings- og handelsministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av nærings- og handelsministeren, som er bortreist.

Morten Lund (Sp): Spørsmålet er som følger:

«Utenlandsk overtagelse av Hydro Seafood ble i 2000 behandlet og akseptert etter lov om erverv. Marine Harvest har lagt ned hjørnesteinsbedriften i Osen, og det fryktes at 150 arbeidsplasser kan forsvinne på Frøya. Eiere med lokal tilknytning har ikke i samme grad møtt motgangen med nedlegging og utflagging.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at Nutreco løfter ved overtagelsen, bl.a. om tryggere arbeidsplasser langs kysten, blir innfridd?»

Statsråd Svein Ludvigsen: Nutreco erverv av Hydro Seafood var til vurdering og behandling etter ervervsloven våren/sommeren 2000. Melding om ervervet ble sendt Nærings- og handelsdepartementet 18. april 2000, og ervervet ble godkjent 20. juli 2000. Departementets vurdering tilsa at det ikke var grunnlag for å underlegge ervervet nærmere prøving. Ved vurdering ble det lagt vekt på Nutreco planer om utvikling av sin nasjonale og globale oppdrettsvirksomhet med utgangspunkt i Hydro Seafood-organisasjonen i Bergen. Imidlertid ble det uttalt at med det konglomerat av selskaper som finnes under Hydro Seafood-paraplyen, måtte det forventes en viss rasjonalisering av selskapsstrukturen.

Som kjent ble ervervsloven opphevet 1. juli 2002. Samtidig ble vilkår og forutsetninger som tidligere var fastsatt i medhold av ervervsloven, industrikonsesjonsloven og konsesjonsloven, opphevet. Bakgrunnen for å oppheve ervervsloven var at erfaringene viste at det reelle behovet for å kontrollere eierskifter er lite, fordi det sjelden er knyttet dramatiske endringer til eierskifter. De strukturelle endringene i næringslivet skjer først og fremst som følge av endringer i markedsforhold o.l., og uavhengig av eierskap og eierskifter. Dette underbygges av at det i ervervslovens funksjonstid, fra 1995 til sommeren 2002, ble behandlet ca. 2 200 ervervsmeldinger. Ingen erverv ble nektet, og bare 13 erverv ble underlagt nærmere prøving, hvorav det i åtte av disse tilfellene ble stilt vilkår for godkjenning. Videre ble de samlede kostnadsbesparelsene for næringslivet anslått til ca. 30 mill. kr.

Morten Lund (Sp): Jeg takker for svaret.

Jeg synes det er rart at dette betraktes som en hvilken som helst næring og hvilke som helst bedrifter. Dette er hjørnesteinsbedrifter, og det er dramatisk. Det er verdens største oppdrettselskap vi snakker om, og det største videreforedlingselskapet innenfor havbruk i Norge. Det var ikke dette som ble lovet fra selskapet, som sa det var tryggere med oss som eiere, med den norske grupperingen. Det var ikke det som ble sagt fra statsråden for å berolige oss, og ikke fra Hydro. Men det var dette som mange fryktet. En stor utenlandsk eier tenker og handler annerledes, var det mange som sa. Helge Gåsø, som er en av de store innenfor havbruk i dette området, sa at dette er like dumt som om oljeressursene var blitt solgt på 1970-tallet. Det ser ut som om han kommer til å få rett. Skottland nektet full overtakelse av Hydro Seafoods eiendom, og Hydro måtte bøye seg.

Spørsmålet mitt er: Har Regjeringen i det hele tatt noen kontakt med denne viktige bedriften, som har fått lov til å disponere så stor del av kysten vår?

Statsråd Svein Ludvigsen: Nå svarer jeg på vegne av nærings- og handelsministeren, men jeg kan bekrefte at fiskeriministeren har meget god kontakt med oppdrettsnæringen totalt. Det understrekes fra det hold, uavhengig av om det er eierskapet, at næringen sliter med lønnsomheten, at selv hjørnesteinsbedrifter må ha lønnsomhet for å overleve – og at det er den sikreste måten å overleve på.

Vi må ta med oss at havbruk er en av våre mest internasjonale næringer – den er ung, den er dynamisk, den er sterkt eksponert for globale utviklingstrekk. I en tid da denne næringen er preget av stor konkurranse og lav lønnsomhet og man sliter på markedet, da sliter man også med en kapasitetsmessig ubalanse. Regjeringen er opptatt av å legge forholdene til rette for langsiktig lønnsomhet og verdiskaping i næringslivet. I dette ligger det bl.a. at en ser det som naturlig at næringen selv skal ha ansvaret for å strukturere egen virksomhet, og at den best farbare veien er å trygge det gjennom lønnsom drift.

Det er da ikke slik at hjørnesteinsbedriftene i bygdene og på småsteder er annerledes innrettet enn andre. Regjeringen er opptatt av lønnsomhet, det er den sikreste garantien for å opprettholde arbeidsplassene langs kysten.

Morten Lund (Sp): Jeg hører hva statsråden sier.

Dette er ikke bare hjørnesteinsbedrifter, det er en hjørnesteinsnæring i Norge. For to år siden sa vi at dette snart blir like viktig for oss som oljen – det skal bli mer volum, det skal bli mer foredling, og det skal bli nye arter.

Det blir ikke slik av seg selv. Og det blir i hvert fall ikke slik hvis en lar en krise føre til at det blir nedgang i stedet for oppgang i det vi vil skape, for da greier vi ikke å komme oss opp igjen. Vi får ikke til den satsingen og den veksten som vi hadde trodd, uten at nasjonen er med. Og i hvert fall i en krisesituasjon må det forventes.

Hvis en ser på hva som foretas fra Regjeringens side, er det mindre til forskning og utvikling på dette området. Det er mindre til lån og tilskudd. Kronekursen har fått lov til å ødelegge. Næringsnøytraliteten tilsier at kioskdirift skal være likestilt med havbruk i dette landet. Det er Regjeringens politikk. Finnes det nå noe i Regjeringens verktøykiste som kan bidra til vekst i stedet for til utflagging i Marine Harvest og i andre deler av havbruksnæringen vår?

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg er redd for at det hadde vært få hjørnesteinsbedrifter og hjørnesteinsnæringer langs kysten hvis vi skulle ha fulgt representantens anbefaling om at politikkerne skulle se bort fra lønnsomhet som en viktig og vesentlig faktor når det gjelder næringslivets overlevelsessevne. Det er det viktige.

Den beskrivelse som her gjøres, at det blir mindre satsing på forskning og utvikling, er ikke riktig. Jeg holder fortsatt fast ved visjonen om at dette er en vekstnæring. Men det må ikke forhindre at næringen får lov til å strukturere seg og utvikle seg. Det er jo ikke slik at enhver endring i struktur medfører lavere bemanning i Norge.

Fra Regjeringens side fører vi bl.a. en økonomisk politikk som har fått renten ned og kronekursen ned. Det er et vesentlig bidrag til å øke lønnsomheten i denne næringen. Vi er i løpet av disse dager forhåpentligvis i ferd med å få avvirket minsteprisen. Lakseavtalen har Regjeringen og næringen fått avvirket. Det er vesentlige bidrag for å øke lønnsomheten og sikre både næringen og hjørnesteinsbedriftene. Det er en bedre løsning enn den som representanten anbefaler.

S p ø r s m å l 1 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Per Roar Bredvold til samferdselsministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av samferdselsministeren.

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål:

«Ny riksveg 2 gjennom bl.a. Hedmark har vært planlagt og diskutert i over 10 år uten at det pr. dags dato

foreligger noe klart vedtak på hvor traseen skal gå, eller på finansiering.

Kan statsråden bistå slik at denne etterlengtede utbedringen blir en realitet og ikke bare et luftslott?»

Statsråd Svein Ludvigsen: Det tror jeg statsråden skal bidra til, for statsråden deler oppfatningen om behovet for standardheving på Rv 2. Dette kommer da også klart til uttrykk i St.meld. nr. 46 for 1999-2000, Nasjonal transportplan 2002-2011.

Planlegging av slike store prosjekter tar imidlertid som regel lengre tid enn hva pådriverne måtte ønske seg. Det er ikke spesielt for dette anlegget, men generelt. Det er derfor også gledelig å kunne si at det nå synes å løse for dette viktige prosjektet. I april ble reguleringsplanen for første utbyggingsetappe, Kløfta–Nybakk, enstemmig vedtatt i Ullensaker kommune, og i neste uke avgjør Nes kommune linjevalg for videreføringen. Saken om linjevalg gjennom Sør-Odal ligger til avgjørelse i Miljøverndepartementet. Når Miljøverndepartementet har gjort sitt vedtak, kan også den formelle planleggingen i Kongsvinger bli fullført, som siste ledd på strekningen Kløfta–Kongsvinger.

For å kunne øke tempoet i gjennomføringen er det lokalt tilslutning til et opplegg for delvis bompengefinansiering. Denne saken vil bli behandlet av Hedmark og Akershus fylkeskommuner i løpet av våren, og jeg regner med at departementet vil få saken til behandling i løpet av høsten. Dersom den lokale behandlingen går etter planen, regner statsråden videre med å kunne legge fram saken for Stortinget i løpet av inneværende år.

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg tolker som et positivt svar, både for Rv 2, for dem som bor langs Rv 2, og ikke minst for de andre som også skal bruke Rv 2.

Men når man leser avisen Glåmdalen av 14. mai i år, ser man at det står: «Uavgjort om rv 2».

Videre står det:

«Med fire stemmer for nord, fire for midten og tre for sør i Nes kommunes planutvalg i går kveld er riksvei 2-saken i Nes like åpen som før.»

Det viser litt om hva de enkelte kommunestyre og formannskap er uenige om.

Og så er det dette med penger. I den samme avisen, Glåmdalen, står det den 15. mai følgende:

«Både Akershus og Hedmark fylkeskommuner er lei av å vente på ny riksvei 2. I løpet av juni gir de derfor lånegarantier på til sammen 520 millioner kr.»

Slik kan jeg vise til den ene avisartikkelen etter den andre.

Jeg har forståelse for at statsråden ikke kan svare mer detaljert på tillegsspørsmål. Jeg synes at førstesvaret var bra. Men synes ikke statsråden at noen må ta det overordnede ansvaret, slik at man snart skjærer igjennom? Jeg tror at dette har pågått i 12–13 år, og vi trenger nå en god vei, slik statsråden var enig i.

Statsråd Svein Ludvigsen: Man skal ikke undervurdere fiskeriministerens innsikt i veiproblematikken i Hedmark, spesielt siden det er et særdeles godt samarbeid mellom Høyre og Venstre og også Kristelig Folkeparti i denne regjeringen. Kommunikasjonen er derfor god.

Det sies at man velger å tolke svaret som positivt. Ja, hvis man ikke kan tolke svaret som positivt, vil jeg sette spørsmålsteget enten ved formidlingsevnen min eller ved mottakelsesevnen hos spørsmålsstilleren. Fra departementets og samferdselsministerens side ønsker man å holde et trykk på dette. Når miljøvernminister Børge Brende i løpet av sommeren avgjør veivalget i Sør-Odal, er dermed hele veikorridoren fra Kløfta til Kongsvinger klar. Men vi må ikke overse at lokaldemokratiet har en viss innflytelse på saker som dette, så jeg håper inderlig at man her skal få til den prosessen som jeg beskrev i mitt første svar.

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg takker statsråden for svaret igjen.

Vi får virkelig håpe at vi får en enhet her, og at nye Rv 2 blir en realitet. Jeg er veldig spent på hva miljøvernministeren kommer med.

Jeg vil også knytte noen bemerkninger til lokaldemokratiet. Det er klart at lokaldemokratiet er meget viktig, men noen ganger tar saker kanskje for lang tid. Det er jo ikke bare dette veiprojektet som står på vent i Norge. Det står mange veiprojekter på vent, og da er det kanskje viktig å være rask når man skal ta sine avgjørelser, slik at man ikke sakter ut i køen. Det var det jeg ville fram til.

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg tar med meg de synspunktene som der kom, og så håper jeg at dette skal få en lykkelig løsning, i et tempo som tilfredsstillende alle parter.

Fiskeriministeren tilsier allerede sitt nærvær under åpningen.

S p ø r s m å l 1 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Øyvind Korsberg til forsvarsministeren, vil bli tatt opp av representanten Per-Willy Amundsen.

Per-Willy Amundsen (FrP): Jeg vil få stille forsvarsministeren følgende spørsmål:

«Ved behandlingen av St.prp. nr. 45 for 2000-2001 om omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005 ble det vedtatt at lønnsadministrasjonen samles og lokaliseres til Harstad.

Har statsråden vurdert å flytte Forsvarets regnskapsadministrasjon til Harstad for om mulig å oppnå en driftsmessig samlokaliseringseffekt mellom lønns- og regnskapsadministrasjonen?»

Statsråd Kristin Krohn Devold: Effektivisering av regnskapsfunksjonene er en integrert del av leveranseprosjekt 1 i Program Golf. Regnskapsenheten er en sen-

tral del av arbeidet med å sikre at Forsvaret kan tilfredsstille funksjonelle krav i statens økonomireglement. Regnskapsenheten må etableres raskt for at Forsvaret skal kunne nå dette målet tidligst mulig.

Etter en intern prosess i Forsvaret, med deltakelse fra arbeidstakerorganisasjonene, har forsvarsjefen derfor besluttet å samkjøre regnskapsarbeidet i én sentral enhet lagt til Bergen. Bakgrunnen for valget av Bergen er tilgang til ledige lokaler med tilstrekkelig informasjonsteknologiskapasitet i Forsvarets egne bygninger på Sverresborg.

I forbindelse med leveranseprosjekt 1 vurderte Program Golf eventuelle effekter av å lokalisere regnskapsfunksjonene sammen med lønnsenheten i Harstad. Det ble ikke funnet tilstrekkelige gevinster ved en slik løsning, og derfor ble ikke det anbefalt av Forsvaret.

Beslutningen om lokalisering av Forsvarets regnskapsfunksjon tilligger forsvarssjefen, med utgangspunkt i at han har ansvar for å gjennomføre den omfattende omleggingen i Forsvaret. At en snarlig regnskapsenhet er på plass, er en forutsetning for forsvarsomstillingen og regnskapsarbeidet vårt. Denne beslutningen er derfor ikke tatt i departementet, men jeg har ingen innvendinger mot den beslutning forsvarssjefen har tatt.

For å nå de målene som er fastsatt av Stortinget, og for å etablere et mer moderne og fleksibelt forsvar, er det avgjørende at vi klarer å nå betydelig rasjonalisering gjennom omstilling. For å få dette til skal virksomhet samles på færre steder og mest mulig innenfor eksisterende virksomheter.

Jeg vil likevel gjerne få legge til at Harstad er et utmerket sted for mange av Forsvarets lokaliseringer. Derfor ligger kystjegerkommandoen der, derfor ligger alliert treningssenter der, og derfor ligger lønnsenheten der. Harstad er en av de lokaliseringene i landet som vi legger aller størst vekt på, og der vi ser vekstmuligheter i fremtiden.

Per-Willy Amundsen (FrP): Jeg takker forsvarsministeren for svaret, og deler jo selvfølgelig også synspunktene i forhold til Harstads velegnethet i forsvarssammenheng.

Når jeg stiller dette spørsmålet til forsvarsministeren, er det fordi Harstad i denne sammenheng også framstår som et veldig godt alternativ for lokalisering av Forsvarets regnskapsadministrasjon, og det er ikke minst fordi vi, som forsvarsministeren var inne på, absolutt har ledige lokaler med riktige fasiliteter i Harstad. På samme måte har vi kompetansen som absolutt er en nødvendighet her, og ikke minst er synergieffekten ved en samlokalisering med lønnsenheten også et viktig poeng.

Det er et faktum at Harstad har mistet en rekke arbeidsplasser innenfor Forsvaret de siste årene. Mener ikke da forsvarsministeren at det, ut fra disse gode argumentene, i det minste burde vært utredet en lokalisering til Harstad? Så vidt jeg forstår, har ikke det vært utredet i det hele tatt.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Her må man skille mellom departementets utredninger og det som skjer i en underliggende etat etter delegert fullmakt. Det er en del som skiller etableringen av Forsvarets lønnsadministrasjon fra den nye lokaliseringen for regnskapsfunksjonen. Det ene er at etableringen av Forsvarets regnskapsenhet i Bergen skjer ved at man oppretter en ny enhet, man legger ikke ned en enhet noe sted. Fordi dette er veldig tett «linket» til øvrige prosjekter i Program Golf og til øvrige prosjekter som forsvarssjefen har ansvaret for, har forsvarssjefen blitt tillagt myndighet til å gjøre lokaliseringsvalget når det gjelder den nye enheten. Det er gjort i tett samråd med Forsvarets ansatte og med organisasjonene.

Når det gjelder Harstad og etablering av lønnsadministrasjonen, var det en beslutning som ble tatt på grunnlag av at eksisterende lønnskontorer blir lagt ned i Oslo, Hamar og Harstad. Man gjorde derfor et politisk valg om å samle dette i Harstad. Det er to forskjellige utgangspunkt for måten beslutningene ble tatt på, og derfor har ikke Forsvarsdepartementet hatt noe ønske om å komme til en annen konklusjon enn den beslutningen forsvarssjefen har fattet.

Per-Willy Amundsen (FrP): Jeg takker igjen for forsvarsministerens svar.

Det er jo et faktum at Forsvarets regnskapsadministrasjon vil utgjøre en plass mellom 60 og 70, kanskje opp mot 100, arbeidsplasser. Lønnsenheten, som i dag er lokalisert til Harstad, er langt mindre, men dette ble i sin tid behandlet politisk. Mener ikke forsvarsministeren på denne bakgrunn at det er noe uvanlig at en såpass stor lokaliserings sak, for det er det jo faktisk når man ser på antall arbeidsplasser det her er snakk om, ikke blir forsøkt løftet opp på politisk nivå?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Mitt utgangspunkt er et annet. Mitt utgangspunkt er at når vi står oppe i tidenes største omstilling av Forsvaret, er det veldig viktig å delegerer beslutninger som naturlig hører hjemme på et lavere nivå. Når det gjelder den nye regnskapsfunksjonen – og jeg gjentar, den er *ny*, for det er ingenting som er nedlagt noe sted – er det viktig at forsvarssjefen, som har ansvaret for både Program Golf og en del av de integrerte omstillingsprosjektene som ligger der, også får det naturlige ansvaret for en rask lokalisering, der han og de ansatte finner ut at de kan realisere det raskest og billigst.

Når det er sagt, er det veldig mange andre lokaliseringer som helt klart er gjenstand for politisk beslutning. Når man legger ned 5 000 stillinger, slik Forsvaret gjør, vil det gå ut over noen. Der vil jeg minne om at de enhetene man har lagt ned i Sør-Norge, er langt flere enn de man har lagt ned i Nord-Norge, nettopp ut fra det perspektiv at både Nord-Norge og Harstad er viktig. Derfor er det altså ikke bare lønnsadministrasjonen som er lagt til Harstad, men også den nye kystjegerkommandoen og den økte satsingen på alliert trening.

S p ø r s m å l 1 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Hans Seierstad til miljøvernministeren, vil bli besvart av forsvarsministeren på vegne av miljøvernministeren, som er bortreist.

Hans Seierstad (Sp): «Det viser seg at det er svært vanskelig for eiere av freda hus å få støtte til vedlikehold. Mange eiere må koste alt sjøl. Oppland fylke har flest verneverdige bygninger i landet. Bare i Gudbrandsdalen er det mellom 400 og 500 freda hus. I Oppland fylke var det søknader om støtte for 11 mill. kr i 2001, mens det bare blei innvilga 2,4 mill. kr. Regningene for den enkelte huseier blir svært store.

Hva vil statsråden gjøre for at det offentlige skal ta større del av dette viktige samfunnsansvaret?»

Statsråd Kristin Krohn Devold: Regjeringen er opptatt av å sikre en best mulig forvaltning og ivaretagelse av våre fredede bygg og anlegg. I dag står private eiere for den daglige forvaltningen av de aller fleste kulturminner og kulturmiljøer. Privat verneinnsats har vært og vil fortsatt være bærebjelken i arbeidet med å ivareta vår kulturarv. For å få til en best mulig forvaltning og ivaretagelse av våre fredede bygg og anlegg er vi derfor avhengig av at de private eierne blir sikret gode rammebetingelser for å kunne ta vare på sine eiendommer. Her er det tale om både å gi eierne kunnskap om bygningenes kulturhistorie og verdi, og det er snakk om metoder for vedlikehold og hvilke materialer som bør velges. Men også de økonomiske rammebetingelsene er viktige. Regjeringen er opptatt av at de økonomiske forpliktelsene som følger med det ansvaret det er å eie et fredet hus, ikke skal bli en urimelig belastning for private eiere. Regjeringen opprettet derfor i 2002 Norsk Kulturminnefond. I tillegg har vi i 2002 og 2003 økt de samlede tilskuddsmidlene til ivaretagelse av fredede kulturminner og kulturmiljøer på Riksantikvarens budsjett. Fra Regjeringens side er dette et uttrykk for en opprioritering av private eiere og en forståelse for at byrdefordelingen i en del tilfeller oppfattes som urimelige.

Byrdefordelingen mellom det offentlige og private var også et sentralt punkt i mandatet for det offentlige Kulturminneutvalget. Utvalget avgav sin utredning NOU 2002:1, «Fortid former framtid. Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk», i desember 2001. Regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om kulturminnepolitikken der også eiers situasjon vil være et viktig tema.

Hans Seierstad (Sp): Det er veldig bra at Norsk Kulturminnefond nå er på plass, og som statsråden sier, det såkornet som her blir etablert, er viktig for å få private eiere til å yte sin skjerv i forhold til å ta vare på disse nasjonale verdiene.

I St.meld. nr. 25, som sier noe om rikets miljøtilstand, står det at det vil bli lagt fram ei stortingsmelding om kulturminnepolitikken. Den vil omhandle kulturminner som skal tas vare på og brukes til å utvikle distriktene i

forhold til reiseliv, næringsliv og landbruk, noe nettopp distriktene trenger i den omstillingstida som vi nå er midt oppe i.

Spørsmålet mitt blir da: Vil det bli lagt inn føringer i denne meldinga som tilsier at Regjeringa vil gå lenger i forhold til å gi større avkastning på Kulturminnefondet? Er det mulig å tenke seg at Regjeringa eventuelt vil se på skatteendringer, momsfritak, på den type investeringer? Og for det tredje, det som går på kirkebygg, som også er viktige kulturminner, og som kommunen har ansvaret for: Vil dette bli sett i sammenheng i forhold til det som skal legges fram?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg vil gjerne få innlede med å si at jeg er glad for at også spøreren legger vekt på disse fredede bygningenes betydning i forhold til både reiseliv og landbruk og andre næringer. Personlig synes jeg at Gudbrandsdalen og deler av Lom og Vågå og Bøverdalen er noe av det vakreste vi har, og all ære til disse personene som har tatt vare på bygningene. Jeg understreker det nettopp fordi jeg som tidligere medlem av næringskomiteen i Stortinget vet hvor stor betydning disse bygningene har for reiselivsnæringen og for turismen. Det er jo også en av grunnene til at dette området får økt oppmerksomhet fra Regjeringens side.

Jeg kan selvfølgelig ikke love hva som vil stå i den stortingsmeldingen som kommer, men jeg konstaterer at spøreren tar opp en del muligheter, både avkastningen på Kulturminnefondet, størrelsen på den offentlige støtten og andre tiltak som kan bedre eiers situasjon. Og at eiers situasjon vil være et viktig tema i den meldingen som legges fram, det kan jeg i hvert fall bekrefte.

S p ø r s m å l 1 6

Fra representanten Heidi Sørensen til miljøvernministeren:

«I 2001 ble Maridalen vernet som et landskapsvern-område. Blant verneverdiene som spesielt ble trukket fram, var kulturlandskapet rundt de gamle gårdene i dalen. Kulturlandskap må holdes i hevd, og uten aktiv skjøtsel forringes verneverdiene. Maridalens Venner har utarbeidet forslag til skjøtelsesplan for Maridalen, men mangler midler til å gjennomføre den.

Hva vil statsråden gjøre for å hindre at verneverdiene i landskapsvernområdet i Maridalen forringes?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 1 7

Fra representanten Rolf Terje Klunghland til miljøvernministeren:

«I Sem-erklæringen vil Regjeringen kartlegge utviklingen og sikre allemannsretten og allmennhetens adgang til naturområder og strandsonen. I Dagsavisen 13. mai uttaler statssekretær i MD at økt bruk av dispensasjon fra forbudet mot bygging i 100-metersbeltet ikke er bekymringsfullt, da utbyggingen er liten og primært gitt til erstatningsbygg.

Hva vil bli gjort for å øke tilgangen til strandsonen når de nye og endrede byggene som blir satt opp, gir økt bruk av eiendommene og stenger tilgang til strandsonen ytterligere?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller, da statsråden er bortreist.

Dermed er sak nr. 1 ferdigbehandlet.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 12.30.
